وزارت صحت عامه

ریاست عمومی طب وقایه و کنترول امراض

ریاست مراقبت های صحی اولیه

امریت صحت روانی

استراتیژی ملی صحت روانی

1402-1398

فهرست مطالب

اختصارات 1

پس منظر 4

پالیسی و اهداف کوچک:..... 9

اولویت های دولت و تعهد برای صحت روانی درافغانستان..... 9

دیدگاه صحی وزارت صحت عامه 2015-2020 9

بیان پالیسی صحی 10

دیدگاه 10

ماموریت 10

مرام ها 10

ارزش ها و اساسات 11

اهداف بزرگ راهبردی (استراتیژیک)..... 12

اهداف متوسط راهبردی(استراتیژیک) 12

اهداف 12

- تقویت خدمات..... 12
- تقویت و کیفیت خدمات 13

اهداف کوچکی که الی اخیر این دور استراتیژیک بدست ایند:..... 13

اجزای استراتیژیک:..... 14

جز 1: فراهم نمودن سیستم وقایوی، محافظتی و مستمر 14

راهبرد های استراتیژک/مداخلات: 14

- ⇐ راهبرد استراتیژیک 1.1 بهبودی صحی روانی اطفال و نو جوانان..... 14
- ⇐ راهبرد 1.2 : صحت روانی برای خانم های حامله و بعد از ولادت و بازماندگان خشونت های مبتنی بر جنسیت 15
- ⇐ راهبرد استراتیژیک 1.3: صحت روانی مبتنی بر جامعه گروپ های اسیب پذیر..... 16
- ⇐ راهبرد استرایژیک 1.4 صحت روانی مبتنی بر جامعه..... 16
- ⇐ راهبرد استراتیژیک 1.5 صحت روانی مکاتب و پروگرام مهارتهای زندگی 17
- ⇐ راهبرد استراتیژیک 1.6 صحت روانی در محلات کار 17

جز 2: توسعه مداخلات و خدمات مراقبت های اولیه..... 18

- ⇐ راهبرد استراتیژیک 2.1 صحت روانی جامعه..... 18

⇐ راهبرد استراتیژیک 2.2 توسعه خدمات با کیفیت صحت روانی و مشاوره روانی –اجتماعی در مراقبت های اولیه صحی.....18
⇐ راهبرد استراتیژیک 2.3 کمک های اولیه روانی.....19
⇐ راهبرد استراتیژیک 2.4 بررسی عرضه کنندگان خدمات صحت روانی بخش خصوصی.....19
جز 3: فراهم نمودن رجعت دهی به خدمات دومی، سومی و خدمات به عدلی روانی 20
⇐ راهبرد استراتیژیک 3.1 مراقبت های ثانوی صحت روانی 20
⇐ راهبرد استراتیژیک 3.2 مراقبت های ثالثی صحت روانی.....20
⇐ راهبرد استراتیژیک 3.3 مراقبت های مزمن و احیای مجدد.....21
⇐ راهیرد استراتیژیک 3.4 طب عدلی روانی.....21
⇐ راهبرد استراتیژیک 3.5 خدمات برای زندانیان 22
جز 4 : تقویت مداخلات استراتیژیک ملی..... 22
⇐ راهبرد استراتیژیک 4.1 . انکشاف و حمایت دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد 22
⇐ راهبرد استراتیژیک 4.2 وارسی استراتیژِی ملی.....23
⇐ راهبرد استراتیژیک 4.3 تشریک مساعی بین الوزارتی (سطح ملی).....23
⇐ راهبرد استراتیژیک 4.4 تشریک مساعی بین دیپارتمنت های وزارت 23
⇐ راهبرد استراتیژیک 4.5 رهنمایی و حمایت ولایات.....24
⇐ راهبرد استراتیژیک 4.6 سرمایه گذاری در صحت روانی 24
⇐ راهبرد استراتیژیک 4.7 ارزیابی و بررسی 24
⇐ راهبرد استراتیژیک 4.8 ریسرچ و شناسایی نیازمندی ها.....25
⇐ راهبرد 4.9 قوانین و مقررات 25
⇐ راهیرد استراتیژیک 4.10 مستند سازی و مدیریت ارقام سیستم معلومات صحی (HMIS).....26
جز 5: تقویت باز بینی و تطبیق استراتیژی ولایتی..... 26
⇐ راهبرد استراتیژیک 5.1: بررسی عرضه خدمات و بهبود کیفیت 27
⇐ راهبرد استراتیژیک 5.2 تطبیق پلانگذاری استراتیژیک ولایتی 27
⇐ راهبرد استراتیژیک 5.3 تشریک مساعی بین السکتوری 27
⇐ راهبرد استراتیژیک 5.4 رعایت مقررات (سکتور عامه و خصوصی).....28
⇐ راهبرد استراتیژیک 5.5 فراهم نمودن ادویه اساسی روان گردان 28
⇐ راهبرد استراتیژیک 5.6 تقویت هماهنگی خدمات صحت روانی ولایتی.....28
جز 6 : تقویت مداخلات وقایوی و منابع عرضه خدمات و زیر ساخت راهبرد های سازمانی 29

(پلان کردن منابع بشری ، مربی گری و اموزش ها ی قبل از خدمت و داخل خدمت ، اموزش های تخصصی، اموزش کارکنان بین السکتوری، نظارت خدمات و کارکنان مداخلات، انکشاف زیر بنا ها).....29
⇐ راهبرد استراتیژیک 6.1 پلان کردن منابع بشری.....29
⇐ راهبرد استراتیژیک 6.2 اموزش های قبل از خدمات و داخل خدمات، مربی و ناصح 29
⇐ راهبرد استراتیژیک 6.3 اموزش های اختصاصی.....30
⇐ راهبرد استراتیژیک 6.4 نظارت کارکنان صحت روانی 30
⇐ راهبرد استراتیژیک 6.5 انشکاف زیر ساخت ها.....31
⇐ راهبرد استراتیژیک 6.6 حمایت برای انستیتوت علوم صحی غضنفر، دیپارتمنت مشاوره امور اجتماعی صحت 31
جز 7 : مداخلات عاجل صحت روانی..... 31
⇐ راهبرد استراتیژیک 7.1 تقویت حمایت های کمک های اولیه روانی.....31
⇐ راهبرد استراتیژیک 7.2 مشاوره روانی-اجتماعی اضطراری 32
⇐ راهبرد استراتیژیک 7.3 پلان گذاری منابع بشری برای حالات اضطراری صحت روانی.....32
چارچوب تطبیقی..... 32
اساسات رهنمودی..... 32
راهبرد موسساتی..... 33
چارچوب کاری موسساتی 33
سطح مراقبت های صحی اولیه (مجموعه خدمات صحی اساسی)..... 33
سطح ولسوالی/ سطح مراقبت های صحی دومی..... 33
مراقبت های ثالثی- شفاخانه های ولایتی و حوزوی..... 34
سطح ملی 34
هماهنگی و مشارکت 34
کمیته تخنیکی و هماهنگی صحات روانی..... 35
ارتباطات مشاوره بین السکتوری –بین الوزارتی..... 35
مشارکت فرا سکتوری در وزارت صحت عامه 35
شرکای دیگر 37
تطبیق پلانهای عمل..... 37
بررسی و ارزیابی 38
مرور وسطی و نهایی 39
ضمایم 39

پیشگفتار

مسرت دارم که استراتیژی ملی صحت روانی 1398-1402 وزات صحت عامه را به معرفی میگیریم، بعد از ادغام صحت روانی در خدمات صحی عمومی در سال 1384 این دومین بار است که استراتیژی ملی صحت روانی توسط وزارت صحت عامه معرفی میگردد

این استراتیژی بعد از ارزیابی استراتیژی ملی صحت روانی سال های 1390-1395 براساس شواهد علمی و اسناد و کنوانسیون های بین المللی مانند اهداف انکشافی پایدار، کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت، استراتیژی منطقوی صحت روانی 2013-2020 (سازمان صحی جهان) و مطابق چارچوب کاری پالیسی و استراتیژی ملی صحی و مقرره صحت روانی انکشاف داده شده است.

این استراتیژی ادامه استراتیژی قبلی بوده و تمرکز عمده ان بالای توسعه خدمات صحت روانی در مراقبت های صحی اساسی و شفاخانه های عمومی ، بهبود خدمات صحت روانی در شفاخانه ثالثی صحت روانی با تاثیرات قوی وقایوی بالای صحت مریض و ابعاد ارتقایی است

تمام مداخلات این استراتیژی از اسناد معتبر حقوق بشر بین المللی الهام و در جهت منفعت افراد دارای اختلالات روانی و معلولیت های روانی-اجتماعی برای تقویت سیستم طرحریزی شده است.

این سند مهم وزارت صحت عامه و شرکا بشمول مستفدین و خانواده های شان و بخش خصوصی را برای انکشاف انکشاف پلان عملی و واقعبینانه رهنمایی خواهد کرد تا نیاز افراد دارای مریضی های روانی را با دادن اولویت بیشتر برای گروه های اسیب پذیرو مناطق دور افتاده نشانه گیری کنند.

وزارت صحت عامه انرا یک راهبرد موثر و ارزان جهت براورده شدن نیاز های صحت روانی و روانی-اجتماعی افغانها بشمول وضعیت های اضطراری میداند

در نهایت، من میخواهم از تمام دست اندرکاران انفرادی و یا سازمانی جهت سهم گیری فعال، تشریک مساعی و تلاش شان برای نهایی ساختن این استراتیژی و همچنان از تمام کسانیکه در پروسه انکشاف آن سهم گرفته بخصوص اتحادیه اروپا که پروسه انکشاف این استراتیژی را حمایت تخنیکی نموده اند قدردانی نمایم.

یکبار دیگر نقش قوی دیپارتمنت صحت روانی را جهت ایجاد هماهنگی و فضای قوی حمایت برای انکشاف این سند ستایش میکنم و مطمین هستم که در مراحل مختلف تطبیق این نقش خویش را نگهمیدارند

دوکتور فدا محمد "پیکان"
معین عرضه خدمات صحی
وزارت صحت عامه ج.ا.ا

قدردانی:

این استراتیژی ملی صحت روانی سالهای 1398-1402 وزارت صحت عامه ادامه استراتیژی ملی سالهای 1390-1395 ازطریق پروسه های اشتراکی و تشریک مساعی کارکنان امریت صحت روانی، دست اندر کاران ملی و بین المللی صحت روانی را دخیل ساخته

استراتیژی ملی صحت روانی 1398-1402 وزارت صحت عامه ادامه استراتیژی ملی سال های 2011-2015 است که از طریق پروسه های مساعی مشترک وسهم گیری کارکنان صحت روانی ، دست اندر کاران ملی و بین الملی صحت روانی میباشد من میخواهم از انها هر یک انها تشکری نموده و از کار شان سپاسگذاری نمایم

من میخواهم از کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی و اعضای گروپ های فرعی کاری، ریاست های صحت عامه ولایتی و مسوولین صحت روانی ولایات (PHC) افسرها که نظریات ارزشمند در جریان ارزیابی استراتیژی ملی صحت روانی ارایه نموده و انرا مرور و ارتقا بخشیدند تشکری کنم. اعضای گروپ کاری فرعی صحت روانی از ادارات و سازمان های ذیل بودند

- GIZ برنامه همکاری تخنیکی با وزارت صحت عامه
- موسسه شبکه صحی
- موسسه بین المللی روانی-اجتماعی
- موسسه میدیکا افغانستان
- موسسه ماموریت معاونت بین المللی
- موسسه تابش
- موسسه هیات معاونت بین المللی
- دیپارتمنت های وزارت صحت عامه مانند صحت باروری اطفال و نو جوانان، جندر و حقوق بشر، تغذی عامه، کاهش تقاضای مواد مخدر، خدمات صحی مبتنی بر جامعه و غیره.

یکبار دیگر از تمام دست اندر کاران صحت روانی به خاطر سهمگیری و حمایت مستقیم و غیر مستقیم، شان برای انکشاف این سند تشکری خاص مینمایم. میخواهم از حمایت عالیجناب داکتر فدا محمد "پیکان" معین عرضه خدمات صحی وزارت صحت عامه و همچنان اتحادیه اروپا (EPOSو GIZ و سایر پروژه های که از جانب اتحادیه اروپا تمویل میشوند) بخاطر داشتن تعهد دوامدار به صحت روانی در افغانستان تشکری کنم.

من قویا باور دارم که تطبیق موفقانه این استراتیژی ما را کمک خواهد کرد تا به بیشترین گروپ های آسیب پذیر و بحاشیه رانده شده با تمرکز خاص روی افراد فقیر، خانمها، اطفال، و انانیکه در مناطق دور افتاده زندگی مینمایند در سراسر رسیدگی شود و به انها مداخلات مبتنی بر موازین حقوق بشری، موثر و قابل دسترس را با توانایی بلند قابل پرداخت بودن فراهم گردانیم.

یکبار دیگر از تمام تیم یعنی کسانیکه وقت شان را بخاطر طرح و دیزاین راهبرد های که استگما و بدنامی را کاهش داده و اگاهی و سواد صحت ورانی را از طریق ابتکارات جامعه بهبود می بخشد تشکری مینمایم

با احترام

داکتر بشیراحمد"سروری"

امر صحت روانی و سو استفاده مواد

اختصارات

AFRO	**Afghanistan Future Research Organization**	**سازمان تحقیقات مزید افغانستان**
AIHRC	Afghanistan Independent Human Right Commission	کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان
AKDN	Agha Khan Development Network	شبکه انکشافی آغا خان
ANDS	Afghan National Development Strategy	استراتیژی ملی انکشاف افغانستان
ARCS	Afghan Red Crescent Society	جمعیت هلال احمر افغانی
APHI	Afghan Public Health Institute	انستیتوت صحت عامه افغانستان
BHC	Basic Health Centre	مرکز صحی اساسی
BPHS	Basic Package of Health Services	مجموعه خدمات صحی اساسی
CHC	Comprehensive Health Centre	مرکز صحی جامع
CHS	Community Health Supervisor	ناظر صحی جامعه
CHW	Community Health Worker	کارکن صحی جامعه
CRPD	The United Nations Convention of the Rights of Persons with Disabilities	میثاق ملل متحد در مورد حقوق افراد دارای معلولیت
DDR	Drug Demand Reduction	کاهش تقاضای مواد
DH	District Hospital	شفاخانه ولسوالی
DRC	Drug Regulation Committee	کمیته تنظیم مواد مخدر
DRD	Disability and Rehabilitation Department	دیپارتمنت معلولیت و بازتوانی
DSM-IV	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder-IV	کتابچه تشخیصی و ارقامی اختلالات روانی -4
EMRO	Eastern Mediterranean Region	حوزه شرق مدیترانه
EPHS	Essential Package of Health Services	مجموعه خدمات اساسی شفاخانه ای
EPSC	Emergency Psycho-Social Counselling	مشاوره روانی-اجتماعی اضطراری
EU	European Union	جامعه اروپا
GIHS	Ghazanfar Institute for Health and Sciences	انستیتوت علوم صحی غضنفر
GoA	Government of Afghanistan	دولت افغانستان
HF	Health Facility	تسهیل صحی

EHIS	Health Information System and Evaluation Department	دیپارتمنت سیستم معلومات صحی و ارزیابی
HIV/AIDS	Human Immunodeficiency Virus/Acquired Immunodeficiency Syndrome	ویروس نقیصه سیستم معافیتی انسان/سندروم اکتسابی نقیصه معافیتی
HMIS	Health Management Information System	مدیریت سیستم معلومات صحی
HN-TPO	Health-net, Trans-cultural psychiatry organization	موسسه شبکه صحی-فرا فرهنگی طب روانی
HNSS	Health & Nutrition Sector Strategy	استراتیژی سکتور صحت و تغذی
HP	Health Post	پوسته صحی
HR	Harm reduction	کاهش اضرار
HSC	Health Social Counselling	مشاور اجتماعی صحت
ICD-10	International Classification of Diseases 10	تصنیف بین المللی امراض
IEC	Information, Education and Communication	معلومات، آموزش و ارتباطات
IPSO	International Psycho-Social Organization	موسسه بین المللی روانی-اجتماعی
LRP	Learning Resources Package	مجموعه منابع آموزشی
MH	Mental Health	صحت روانی
MHH	Mental Health Hospital	شفاخانه صحت روانی
MHT	Mobile Health Team	تیم سیار صحی
MHTCC	Mental Health Technical Coordination Committee	کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی
MH & SAD	Mental Health and Substance Abuse Department	دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد
MoCN	Ministry of Counter Narcotic	وزارت مبارزه علیه مواد مخدر
MoH&RA	Ministry Hajj and Religious Affairs	وزارت حج و امور اسلامی (اوقاف)
MoI	Ministry of Interior	وزارت امور داخله
MoI& C	Ministry of Information and Culture	وزارت اطلاعات و فرهنگ
MoJ	Ministry of Justice	وزارت عدلیه
MoLSAMD	Ministry of Labour, Social Affairs, Martyrs and Disability	وزارت کار، امور اجتماعی، شهدا و معلولین

MoPH	Ministry of Public Health	وزارت صحت عامه
MoUD	Ministry of Urban Development	وزارت انکشاف شهری
MoWA	Ministry of Women Affairs	وزارت امور زنان
MoW&A	Ministry of Water and Agriculture	وزارت زراعت و ابیاری
NGOs	Non-governmental Organizations	موسسات غیر دولتی
NMHS	National Mental Health Strategy	استراتیژی ملی صحت روانی
NSPS	National Suicide Prevention Strategy	استراتیژی ملی وقایه از خودکشی
PFA	Psychological First Aid	کمک های اولیه روانی
PH	Provincial Hospital	شفاخانه ولایتی
PHC	Primary Health Care	مراقبت های صحی اولیه
PHD	Prison Health Department	دیپارتمنت صحت زندان
PPHD	Provincial Public Health Directorate	ریاست صحت عامه ولایتی
PS	Psychosocial Counselling	مشاوره روانی-اجتماعی
PTSD	Post-Traumatic Stress Disorder	اختلال صدمه روانی پس از حادثه
RH	Regional Hospital	شفاخانه حوزوی
RMNCAH	Reproductive, Maternal, New-born, Child, and Adolescent Health	صحت باروری- مادر و نوزاد اطفال و نو جوانان
SC	Sub-Centre	مرکز فرعی
SEHAT	System Enhancement of Health Action in Transition	تقویت اقدامات سیستم صحی در مرحله گذر
UNAMA	United Nation Assistance Mission for Afghanistan	ماموریت معاونت سازمان ملل برای افغانستان
UNFPA	United Nation Fund for Family and Population	دفتر سازمان ملل برای جمعیت و خانواده
USAID	United State Administration for International Development	اداره انکشافی ایالات متحده امریکا
WB	Word Bank	بانک جهانی
WHO	World Health Organization	سازمان صحی جهان

پس منظر

از نگاه تاریخی صحت روانی و استفاده مواد اولویت جهانی صحت نبوده، خصوصا در مقایسه با امراض ساری و غیر ساری مانند سرطان یا امراض قلی وعایی. بهر حال ، بعضی مطالعات نشان داده که صحت روانی هزینه بزرگی بالای افراد و جوامع دارد. در هر مقطعی از زمان تقریبا 10% از کلان سالان اختلال روانی را همانوقت تجربه نموده اند، و 25 % دیگر در طول حیات خویش یک اختلال روانی را دریکی از مقاطع زندگی خود نشان خواهد داد.

اختلالات روانی در تمام ممالک دنیا هم در زنها و هم در مرد ها، در تمام مراحل زندگی، در میان فقیر و متمول و در مناطق شهری و دهاتی دریافت شده. اختلالات روانی 13 % بار جهانی امراض را تشکیل میدهد و این رقم به قریب 15% در سال 2030 افزایش خواهد یافت.

افغانستان از چهار دهه بدینسو مقاطع مختلف تهاجمات خارجی وکشمکش های داخلی را سپری نموده است، و بیشتر افغانها به واقعات مواجه شده اند. مطالعات در مورد شیوع اختلالات روانی به تناسب ممالک پیشرفته جهان درممالک فقیر و دارای عاید کم خیلی کم صورت گرفته. بهر حال، مطالعاتی که در هردو، ممالک پیشرفته و فقیر صورت گرفته نشان میدهد که جنگ و خشونت های سیاسی مترافق با میزان بلند اختلالات روانی و توام با خطرات بلند مشکلات طولانی مدت روانی بوده است. با وجودیکه در حال حاضر دفاتر اصطلاح "بعد از جنگ" را برای وضعیت واقعی در افغانستان استفاده مینمایند، اما هنوز هم نبرد در میان نیرو های داخلی ادامه دارد، طالبان و سایر گروه ها جنگی، وضعیت صحت روانی و شرایط زندگی افغانها را در مناطق جنگی بصورت مدهش وخیم ساخته اند. منحیث یک واقعیت مسلم، جنگ دوامدار منتج به تخریب اقتصاد، و زیر ساخت های اجتماعی و فرهنگی مملکت شده است. این افغانها را مجبور میسازد تا در شرایط سخت زندگی کنند مانند داغدیدگی های مکرر، تخریب ملکیت ها و زمین ها و مهاجرت های چند مرتبه ای اجباری داخلی یا خارجی و همچنان زندانی شدن یا شکنجه شدن در ممالک همسایه.

اختلالات روانی-عصبی و سو استفاده مواد در تمام جهان شایع میباشند و سهم بزرگی در وفیات قبل از وقت و معلولیت ها دارد. اندازه گیری بر اساس سال های از عمر که به معلولیت گذشته (DALY) نشان میدهد که در سال 2020 حدود 7.4% بار جهانی امراض به اختلالات روانی، عصبی و سو استفاده مواد نسبت میگیرد

همچنان، مرور سیستماتیک و میتا انالیزس در قسمت وفیات اختلالات روانی و بار جهانی امراض 2014 دال بر این است که 14.3% وفیات در سراسر جهان که تقریبا 8 ملیون مرگ در سال را در بر میگیرد به اختلالات روانی مربوط میشود

در حال حاضر صحت روانی یک بخش مدغم صحت و بهبودی است، همانطوریکه در تعریف صحت در اساسنامه سازمان صحی جهان " که صحت عبارت از حالت بهبودی کامل فزیکی، روانی و اجتماعی است نه تنها نداشتن مریضی ویا ناتوانی روانی" بهبودی روانی بخش مدغم ظرفیت افراد است که در قسمت تکمیل یک زندگی بشمول توانایی برای شکل دهی ارتباطات، مطالعه و کار یا دنبال نمودن منافع اسایش و همچنان تصمیم گیری ها و انتخاب های روزانه آنها را سوق و هدایت مینماید.

تشوشات در بهبودی روانی افراد، میتواند در نتیجه تعاملات مغلق فکتور های بیولوژیکی، اجتماعی و روانشناختی بوجود بیاید که نه تنها منتج به تخریب کار کردگی افراد مبتلا به ان شده بلکه همچنان ضایعات وسیعی را در سطوح زندگی خانوادگی و اجتماعی انها سبب میگردد.

صحت روانی بمانند سایر ابعاد صحت میتواند توسط حلقه وسیعی از فکتور های اجتماعی اقتصادی که نیاز به نشانه گیری از طریق راهبرد های جامع برای ارتقا، وقایه ، تداوی و شفایابی در کل راهبرد ها دولتی دارد متاثر شود[1]

تا هنوز بسیاری از فکتور های خطر مردم را اسیب پذیر میسازد. این فکتور های خطر شامل جنگ و بی امنی، نا برابری جنسیتی، خشونت های مبنی بر جندر، فقر، خشونت های خانوادگی، نگرش ها و رسم و رواج های ناپسند، اختلالات روانی تداوی ناشده، تغییرات فرهنگی، نقض حقوق بشری افراد، نقض حقوق اطفال و خانم ها و پیامد های ان میباشند.

کشور از تجاوز اتحاد شوروی در 1979 تا به جنگ داخلی 1990 و ظهور طالبان تا سقوط انها از قدرت در 2001 برای دهه ها دچار خشونت و بی ثباتی سیاسی بوده است.

افغانها به قواعد خشن و نقض کتلوی حقوق بشری معروض بوده اند. بعد از 2001 وضعیت در کشور ظاهرا ثبات یافت، اما در سالهای اخیریکبار دیگر خشونت ها بالا گرفت ، بیجا شدن ها فشار سخت تری را بر کشور وارد کرد: بیش از 5 ملیون مهاجرین از سال 2002 به اینطرف به افغانستان بر گشت نمودند ، ازدیاد نفوس به بیش از 20 % در 2011 رسید ، سه میلیوین پناهنده افغان هنوز هم در کشور های همسایه سکونت دارند در حالیکه 350000 نفر در داخل کشور بیجا شدند.

مطالعات سراسری ملی وضعیت صحت روانی در افغانستان سطح بلند فشار های روانی شدید (26% توام با فرسایش و 46% بدون انرا نشان داد، GIA و Consulsanti 2018)

گذارش ارزیابی سیستم صحت روانی سازمان صحی جهان (WHO-AIMS) در سال 2006 خلای عظیمی خدمات صحت روانی و فقدان منابع بشری و کارشناسان صحت روانی در بخش های تداوی و وقایه اختلالات روانی در کشورنشان داد. بهر حال وزارت صحت عامه در سال 2005 صحت روانی را از اولویت ردیف دوم به اولویت ردیف اول صحت عامه ارتقا داد و صحت روانی در بین پنج اولویت بلند تر قرار داد

اکنون صحت روانی یکی از اجزای چارچوب کاری موجوده بسته خدمات صحی اساسی (BPHS) میباشد. شامل ساختن صحت روانی و مشاوره روانی –اجتماعی در بسته خدمات صحی اساسی توسط دولت افغانستان یکی از قدم های مهم برای اطمینان از اینکه مشکلات روانی-اجتماعی و اختلالات روانی توسط کارمندان مراقبت های صحی اساسی شناسایی و مدیریت میشوند بود . یک صنف جدید کارمند صحی بنام مشاورین روانی-اجتماعی ایجاد شد و 750 تن تا حالا اموزش داده شده (مراکز صحی جامع و مراکز صحی جامع ضمیمه دار)

تقریبا تمام تسهیلات صحی مراقبت های صحی اساسی و مراقبت های اساسی شفاخانه ای خدمات صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی را عرضه مینمایند و تعداد بروز مراکز صحی قرار ذیل استند:

19000 پوسته صحی/ 38000 کارمند صحی جامعه خدمات اگاهی ،رجعت دهی و شناسایی واقعات صحت روانی را فراهم میکنند

198 تیم سایر صحی و 807 مرکز صحی فرعی مداخلات ابتدایی صحت روانی را فراهم میکنند

830 مرکز صحی اساسی خدمات مشاوره ابتدایی و تداوی طبی اختلالات/ مشکلات روانی را فراهم میکنند

430 مرکز صحی جامع خدمات مشاوره پیشرفته را با تداوی طبی اختلالات روانی فراهم مینمایند.

83 شفاخانه ولسوالی تداوی بیولوژیکی ،روانی و اجتماعی اختلالات روانی را فراهم میکنند

27 شفاخنه ولایتی خدمات طبی و مشاوره روانی-اجتماعی را با بستری نمودن های کوتاه مدت فراهم میکنند

[1] JAMA Psychiatry, doi:10.1001/jamapsychiatry.2014.2502, published online February 11,2015.

5 وارد صحت روانی در شفاخانه های حوزوی خدمات تخصصی سراپا و داخل بستر را برای مردم توام با رجعت گیری ها از مراقبت های اولیه صحی و مراقبت های شفاخانه ای توام با رجعت دهی به متخصصین روانی به برنامه های اکمال تخصص فراهم میکنند

تقریبا 5 پروژه صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی در سطح جامعه در کشور وجود دارند که خدمات وقایوی اختلالات روانی وخدمات ارتقایی صحت روانی رابالترتیب فراهم میکنند، مانند برنامه ها در ولایت های هرات، کابل، بلخ، ننگرهار، بامیان و غیره.

یک استراتیژی صحت روانی برای سال های 2011-2015 در مطابقت با استراتیژِی صحت و تغذیه 2008 و استراتیژی انکشاف ملی افغانستان 2008 انکشاف داده شد.

این یک استراتیژی عمومی برای بهبود و بلند بردن خدمات صحت روانی در سطوح مختلف بود . و یک دیدگاه و پالیسی ملی برای سکتور صحت روانی را در بر میگرفت که بالای چارچوب کاری قانونی عرضه خدمات صحت روانی تاثیر داشت

استراتیژی ملی صحت روانی 2011-2015 برای 5 سال اعمال شد. این استراتیژیِ بیانگر اهمیت شناسایی صحت روانی مردم توسط دولت افغانستان است. استراتیژی ملی صحت روانی یک سند جامع با دیدگاه واضح، ماموریت، اساسات، اهداف راهبردی مرام ها و اهداق قصیرالمدت برای تمام اهئداف استراتیژیک است .

استراتیژی ملی صحت روانی برای ساختن یک سیتم جامع صحت روانی برای سهمگیری در ساحات وقایه، شناسایی و رجعت دهی، و در صورت لزوم مراقبت و تداوی توام با ایجاد سیستم قوی و کارای حمایتی بشمول قانون گذاری ، تنظیمات، نظارت، و میسر ساختن منابع بشمول منابع بشری بود

تعداد افرادیکه به خدمات صحت روانی دسترسی پیدا کرده اند

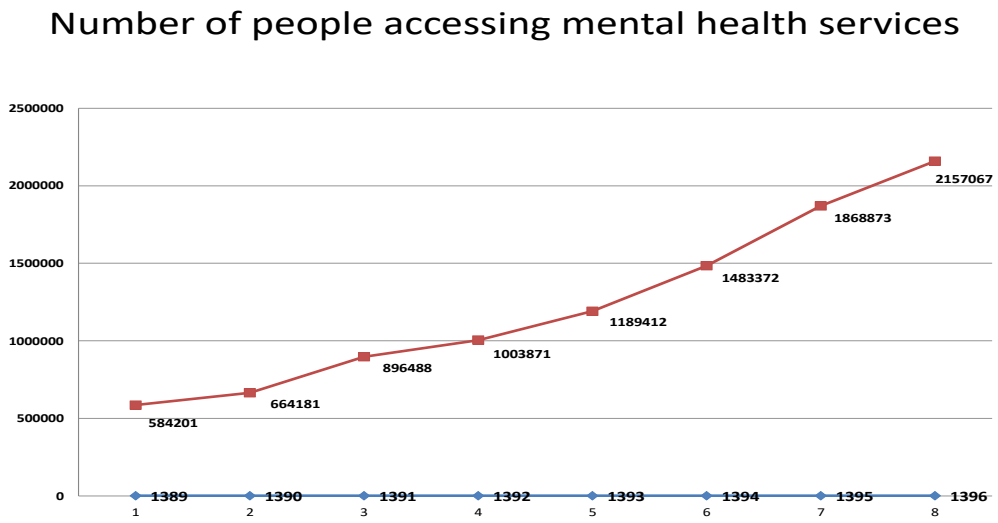

در سال 2915 فرصتی مهیا شد تا پیشرفت استراتیژی ملی صحت روانی مرور گردیده و مسیر های اینده شناسایی گردد. برنامه همکاری تخنیکی وزارت صحت عامه پروسه این ارزیابی را که در ماه های نومبر الی دسمبر 2015 راه اندازی شد حمایت نمود .

دریافت های کلیدی و ملاحظات این ارزیابی قرار ذیل استند:

- استراتیژی ملی صحت روانی راهبرد جامعی بوده که تطبیق برنامه های صحت روانی وزارت صحت عامه و موسسات همکار را رهنمایی نموده
- استراتیژی ملی صحت روانی (2015-2011) تاکید کمتر بالای صحت روانی مبتنی بر جنسیت، صحت روانی اطفال، صحت روانی خانمها، تشریک مساعی با سکتور خصوصی و انستیتوت های ریسرچ داشته داشته
- صحت روانی در بسته های خدمات صحی اساسی و بسته خدمات صحی شفاخانه ای شامل شده است که نشاندهنده اینست که مداخلات صحت روانی در اولویت های ردیف اول میباشد
- مقرره صحت روانی بازنگری و تجدید نظر شده، و مطلبق ان یک طرزالعمل اجراات انکشاف داده شده. همچنان استراتیژی ملی وقایه از خودکشی نیزتهیه و تصویب شده
- وزارت صحت عامع تطبیق بسته خلای صحت روانی سازمان صحی جهان یعنی mh GAP را در سه ولایت های پروان، پنجشیر و کاپیسا در سال 2014 اغاز نموده است. همچنان پروگرام های بهبود کیفیت و حقوق سازمان صحی جهان (WHO Quality right toolkit) تطابق ، ترجمه و در شفاخانه صحت روانی کابل در سال 2014 تطبیق گردیده است
- معلومات و سروی های حاصله از کلنیک ها و شفاخانه ها کمبود تدارکات (ادویه و مواد تعلیماتی و غیره) را توام با کمبد نظارت و حمایت دوره ای و دوامدار برای کمک به کارمندان جهت فراهم نمودن مراقبت های صحت روانی سطح جامعه نشان داده
- ضرورت برای تقویت تاسیس کمیته های تخنیکی ولایتی صحت روانی و ضرورت برای حمایت بیشتر برای مسوولین صحت روانی تعیین شده منحیث یک نیاز عاجل ولایات برای انکشاف پلان های بالخاصه ولایتی و تطبیق انها توام با برنامه های کافی بررسی و مانیتورنگ نیز گذارش شده
- نصاب تجدید نظر شده قبل از فراغت در تمام پوهنحی های طب و اموزش های بعد از فراغت در تسهیلات صحی تطبیق نگردیده اند
- یکی از ضعیف ترین نقاط پروگرام فعلی صحت روانی کمبود دوامدار تعلیمات صحی روانی جهت بلند بردن اگاهی و پذیرش مراقبت های صحت روانی میباشد
- بصورت کل تاسیس و کار کرد دیپارتمنت صحت روانی وزارت صحت عامه و کمیته تخنیکی صحت روانی نقش مهمی در انکشافات مثبت بسیاری موارد مانند انکشاف قوانین صحت روانی ، استراتیژی ملی وقایه از خودکشی، رهنمود برای تامین حقوق بشر در تاسیسات صحت روانی، انکشاف نصاب درسی اموزش های قبل و بعد از فراغت ، مراقبت صحت روانی زندانیان و بهبود یافتن شفاخانه صحت روانی در کابل داشته است
- مرور و ارزیابی نهایی استراتیژی ملی صحت روانی که در سال 2015 صورت گرفت برای تفهیم پیشرفت های پروگرام صحت روانی افغانستان و همچنان مشکلات فرا راه تطبیق فراهم نمود. بخصوص اکنون این ممکن مینماید که استراتیژی ملی صحت روانی را برای 5 سال اینده دوباره از نو طرح نمودو بخاطر داشت که ساحاتیکه ضرورت به تقویت دارند و ساحات جدید درپروگرام های صحت روانی اینده باید گنجانیده شوند
- استراتیژی ملی صحت روانی بر اساس ملاحظات و تجارب در سکتور صحت افغانستان ترفع بروز داده خواهد شد. اینها شامل درون داد متخصصین کلنیکی، گروپ های کاری، نیرو های کاری، کانفرنس ها ، برون داد های پروژه های صحت روانی، جمع در نظر گرفتن مطالعات بین المللی ، راهبرد های استراتیژیک، و رهنمود های خاطر نشان شده، پیش نویس اسناد قبلی توام با نفوذ یا تاثیر اولویت های تمویل کنندگان و محدودیت های وسط زمانی سرمایه گذاری خواهد بود. ارقام بدست آمده، بیانات، نظریات، سفارشات، محدودیت ها و مشوره های تخنیکی بصورت تام در اجزای استراتیژیک و ساحات مداخله استراتیژی بازنگری شده در نظر گرفته خواهد شد

در روشنی نقض های حقوق بشری و تبعیضی که افراد دارای اختلالات روانی تجربه مینمایند یک دیدگاه

حقوق بشری جهت پاسخ دادن به بار جهانی اختلالات روانی بسیار اساسی بنظر میرسد. استراتیژی ضرورت خدمات ، پلان و پروگرام جهت حفاظت ، ارتقا و رعایت حقوق افراد دارای اختلالات روانی را در مطابقت با کنوانسیون های حقوق مدنی و سیاسی، کنوانسیون حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ، کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت ، کنوانسیون حقوق طفل و سایر اسناد حقوق بشر بین المللی تاکید خواهد کرد

بنا بر این انکشاف این استراتیژی در مطابقت با پالیسی صحی 2015-2020 ، استراتیژی ملی صحی 2016-2023 و با در نظر داشت چارچوب کاری اهداف انکشافی پایدارو سایر عناصر مهمی که زمینه را برای ارتقای این استراتیژی فراهم خواهد کرد هدایت و رهنمایی خواهد کرد

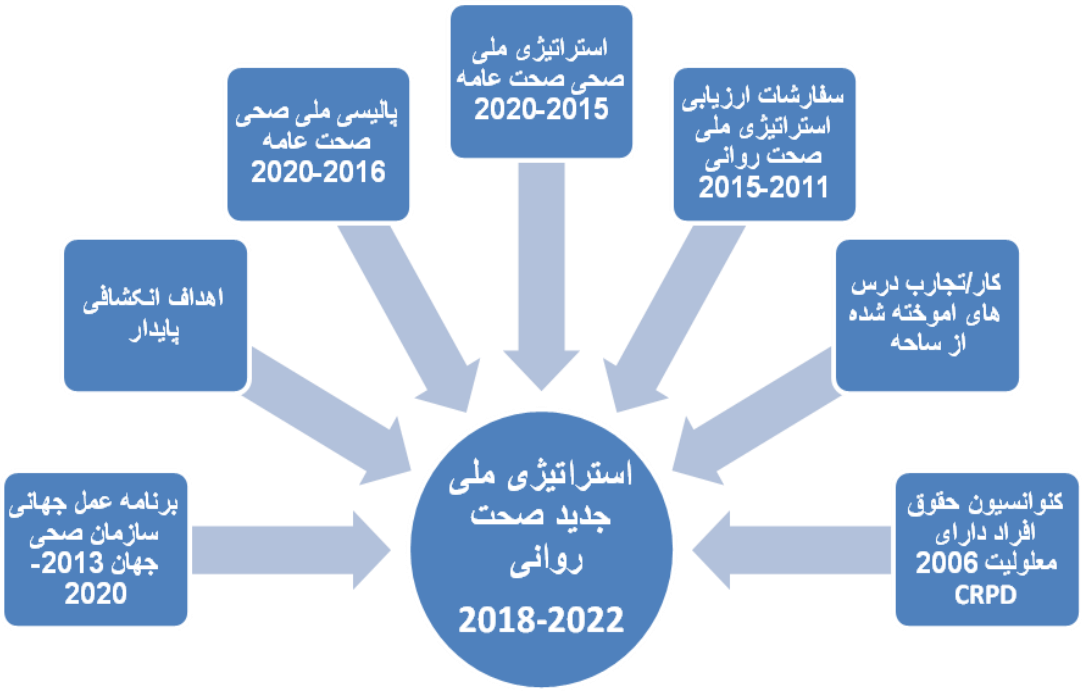

شیمای 1: فکتور هایکه در ارتقای استراتیژی ملی صحت روانی موثر هستند.

همچنان، استراتیژی جدید صحت روانی در مطابقت با برنامه عمل جهانی سازمان صحی جهان خواهد بود که تمرکز خاص ان بالای اهداف ذیل خواهد بود:

1. برای تقویت رهبری و مدیریت موثر در صحت روانی
2. برای فراهم نمودن خدمات جامع، مدغم و پاسخگوی صحت روانی و مراقبت های اجتماعی در تسهیلات مبتنی بر جامعه
3. برای تطبیق استراتیژی های وقایوی و ارتقایی صحت روانی
4. برای تقویت سیستم معلومات، شواهد و ریسرچ در صحت روانی

ضمن تطبیق این استراتیژی فرصتی جهت ایجاد ارتباط قوی میان دیپارتمنت صحت روانی وزارت صحت عامه و دیپارتمنت های دیگر مانند پلان و پالیسی، جندر و حقوق بشر، صحت باروری و صحت مادر و طفل ، اطفال و نوجوانان ، کاهش تقاضای مواد مخدر، معلولیت و احیای مجدد ، و غیره، سایر وزارت خانه های سکتوری دیگر(وزارت کار و امور اجتماعی، شهدا معلولین، مبارزه علیه مواد مخدر،وزارت معارف، وزارت تحصیلات عالی، سیستم عدلی و قضایی وزارت امور داخله و غیره) خواهد بود

پالیسی و اهداف کوچک:

اولویت های دولت و تعهد برای صحت روانی درافغانستان

دولت افغانستان در استراتیژی ملی صحت 2016- 2020 صحت روانی را به حیث یک اولویت صحت عامه شناسایی نموده است:

نتیجه 3: " کاهش مرگ ها و مریضی های قابل پیشگیری از طریق فراهم نمودن مداخلات صحت عامه ارزان، دارای بیشترین تاثیر، و مبتی بر شواهد".

نتیجه استراتیژیک 3.6: "کاهش شیوع اختلالات روانی، با تمرکز خاص روی جمعیت های فقیر، دور افتاده، متضرر و اسیب پذیر".

با بیرون داد های ذیل:

1. خدمات با کیفیت صحت روانی مبتنی بر شواهد و حقوق در مراقبت های صحی اولیه، ثانوی و ثالثی مدغم شده
2. بحد اقل رسانیدن استگما و تجرید که توام با اختلالات روانی میباشند
3. تقویت مقررات و رهنمود ها ی مربوط به قضایای حمایت برای صحت روانی

همچنان استراتیژی ملی صحت وزارت صحت عامه بعضی مثال های ماخلات را فراهم میکند

1. انکشاف /بروز ساختن استراتیژی ملی ستندرد ها و رهنمود های صحت روانی برای تمام سطوح سیستم صحی
2. بهبود جمع اوری، بررسی و تحلیل ارقام مربوط به صحت روانی از طریق تاسیس یک سیستم معتبر ثبت و بررسی صحت روانی
3. اشناکردن/تعلیمات دادن متنفذین غیر صحی در مورد اختلالات روانی جهت حمایت خوبتر جمعیت های متضرر به شکل انسان دوستانه
4. بلند بردن سطح اگاهی جوامع در مورد استمگا زدایی مریضی های صحت روانی[2].

دیدگاه صحی وزارت صحت عامه 2015-2020

دیدگاه وزارت صحت عامه در استراتیژی ملی صحی 2015-2020 افغانستان بیان میکند که " تمام اتباع افغانستان جهت رسیدن به صلح، ثبات و انکشاف پایدار در افغانستان با قوت تمام در صحت سهم میگیرند ."[3]

وزارت صحت عامه در مطابقت با اهداف انکشافی پایدار و اهداف ملی خویش از طریق پائین اوردن قابل ملاحظه در وفیات و ارتقای سبک زندگی سالم و جلوگیری از نا تندرستی پیشرفت های قابل ملاحظه ایرا بدست آورد.

این وزارت هدف یک انستیتوت عالی متمرکز به بهبود دسترسی و استفاده از خدمات با کیفیت، عادلانه و پایدار صحت و تغذی و صحت عامه برای همه را که برای کشور قابل پرداخت باشد مرام قرار خواهد داد.

تمام بهبودی ها در سکتور صحت درچارچوب رهبری قوی، تعهد و خواست سیاسی، حکومت داری خوب، انکشاف سازمانی، مدیریت مثمر و موثر، بهبودهماهنگی و کار بین الوزارتی گرفته خواهد شد.

این دیگاه صحی از طریق تمرکزر ی پنج ساحه انکشافی قابل نیل خواهد بود

- حکومتداری
- انکشاف سازمانی
- صحت عامه

[2]Ministry of Public Health National Health Strategy 2016-2020, Page 39
[3]Ministry of Public Health, National Health Policy, December 2015.

- خدمات صحی
- مدیریت منابع بشری

بیان پالیسی صحی

پالیسی وزارت صحت عامه در مورد صحت روانی اینست که بسیاری کار های در بخش صحت روانی و در جامعه صورت گرفته. وزارت پیشرفت های مهم در عرصه صحت روانی را که برای تامین نیاز های موجوده از طریق برنامه های ازمایشی و سایر کار ها صورت گرفته شناسایی نموده (پالیسی صحی 2017-2021) اما بهر حال! تا هنوز هم این ضرورت بسیار زیاد است و به گسترش خدمات صحت روانی برای همه نفوس متعهد باشیم و در جریان سال اول یا دور اول این پالیسی وزارت بعضی جلسات طوفان های مغزی را با دست اندر کاران خود خواهد داشت که متمرکز بر شناسایی اولویت ها ، راهبرد ها قابل دسترس بودن منابع اضافی و غیره خواهد بود ، و این در اجندای اصلاحات صحت روانی کمک کنده خواهد بود[4] .

دیدگاه

دیدگاه استراتیژی ملی صحت روانی در بر گیرنده اینست که تمام مردم افغانستان به یک سیستم مراقبت های حمایتی ، هماهنگ و جامع مبتنی بر جامعه ، دسترسی به تداوی و تعقیب مریضی های روانی و حالت های مرتبط به ان دسترسی خواهند داشت. این امر سیستم شفایابی و بهبودی صحی روانی مردم افغانستان را که الی اخیر سال 2021 با سایر خدمات صحی بشکل مدغم خواهد بود ارتقا خواهد بخشید

.

ماموریت

ماموریت شامل فراهم نمودن مراقبت ها و خدمات با کیفیت صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی برای تمام اتباع افغنستان با تمرکز خاص بالای نیازمندی های افراد فقیر، دور افتاده، متضرر و گروپ های اسیب پذیر در میان جمعیت عمومی است. این خدمات مبتنی بر شواهد و متمرکز بر جامعه توام با با فعالیت های قوی وقایوی و ارتقایی بوده که در تمام سطوح توسط کارمندان خوب اموزش دیده و ماهر، دارای انگیزه عرضه خواهد شد

مرام ها

مرام های عمده استراتیژی ملی صحت روانی عبارت اند از:

- برای ازدیاد دسترسی افرادیکه از اختلالات روانی رنج میبرند از طریق فراهم نمودن مراقبت های با کیفیت، مدغم، مبتنی بر شواهد و حقوق انسانی در تمام سطوح سیستم صحی
- برای وقایه اختلالات روانی و ارتقای بهبودی صحی روانی از طریق افراد مسلکی و شایسته صحت روانی و منابع در تمام سطوح و از طریق تشریک مساعی بین السکتوری

[4]National Health Policy (NHP)2015-2020 December 2015, p.32

- برای بهبود مراقبت های صحت روانی در سطوح مختلف خدمات صحی، شامل خدمات اطفال و طب عدلی روانی با سیستم کارای رجعت دهی
- برای کاهش استگما و تبعیض موجود در قبال افراد دارای اختلالات روانی
- برای پاسخگویی به نیازمندی های صحت روانی افراد قبل، در جریان و بعد از حالات اضطراری/بحران/مصایب
- برای بهبد/توسعه راهبرد های مبتنی بر جامعه (مکتب، زندان،مراکز حمایوی،پوهنتون ها، مرکز تربیه و اصلاح اطفال، زندان، محلات کار و غیره).
- برای ایجاد ارتباط قوی میان فعالیت های وقایه از خودکشی با سایر برنامه ها جهت فراهم نمودن مداخلات جامع و هماهنگ
- برای بهبود حقوق بشرو وقایه از نقض حقوق افراد دارای اختلالات روانی
- برای بحد اقل رسانیدن زجرت های روانی افراد، خصوصا گروه اسیب پذیر
- برای کاهش تاثیرات منفی اختلالات روانی بالای افراد، خانواده ها و جوامع
- برای حمایت مداخلات و برنامه های سایر دیپارتمنت های مرتبط مانند جندر، صحت باروری، اطفال و نوجوانان، کاهش تقاضای مواد مخدر و معلولیت و بازتوانایی

ارزش ها و اساسات

ارزش ها و اساسات زیر در انکشاف و تطبیق استراتیژی ملی صحت روانی رهنما خواهند بود:

1. فراهم نمودن مراقبت های با کیفیت، مصوون، موثر، مبتنی بر شواهد، قابل قبول و مسلکی صحت روانی که بشکل یک مجموعه ستندرد توسط وزارت صحت عامه عرضه میگردد
2. بلند بردن برابری و دسترسی از طریق ادغام صحت روانی در خدمات و مراقبت های صحی موجود مراقبت های اولیه و ثانویه مبتنی برجامعه
3. اطمینان از حساس بودن به قضایای فرهنگی-اجتماعی- مذهبی و ارتقای وقار جوامع افغانی
4. وقایه از تداوی های سو، سو استفاده و کاهش استگمای مرتبط با صحت روانی در جامعه از طریق فعالیت های ارایه معلومات، تعلیمات و ارتباطات ، همچنان ازدیاد دخیل ساختن جامعه و حس مالکیت جامعه برای ارتقای مفهوم صحت مردم،توسط مردم و برای مردم.
5. تسهیل توانمندی افراد، خانواده ها و جوامع برای بر خورداری از حقوق بشری شان
6. مسوول بودن به نیاز های جمعیت های دور افتاده و اسیب پذیر(مانند اطفال و نو جوانان، خانمها،معلولین، بیجا شدگان داخلی، برگشت کنندگان و کهن سالان و غیره)
7. احترام به تنوعات (قوم ها، طایفه ها، ملیت ها، زبان ها، باور ها و مناطق جغرافیایی)
8. ارتقا و بلند بردن راهبرد های مدغم، هماهنگ و جندین سکتوری
9. قدردانی از نقش و دخیل بودن هر فرد در فعالیت ها/ مداخلات صحت روانی
10. ارتقای صحت روانی مثبت و مرام کاهش تاثیرات صحت روانی منفی بالای افغانها
11. غیر مرکزی اداره صحت روانی از طریق توانمندی مسوولین ولایتی

اهداف بزرگ راهبردی (استراتیژیک)

دو اهداف استرایژیک که این استراتیژی بر اساس ان استوار است هردو خدمات و حمایت توسط این دو اهداف کلیدی استراتیژیک بهتر توضیح میشود

- جهت انکشاف، معرفی و پیگیری حلقه وسیعی از ابتکارات صحت روانی بخاطر حمایت افراد و خانواده ها در محدوده تمام مداخلات وقایوی، عرضه خدمات اولیه ، ثانویه، رجعت دهی و احیای مجدد، باتوجه خاص روی عرضه فوری خدمات بسیار اساسی برای انهایکه بیشترین نیاز به انرا دارند
- جهت تقویت قوانین، مقررات، سازماندهی فعالیت های عملیاتی بخاطر حمایت عرضه خدمات و مداخلات در سکتور های دولتی و خصوصی جمع مداخلات مرتبط در سایر سکتور ها

اهداف متوسط راهبردی(استراتیژیک)

اهداف راهبردی وزارت صحت عامه تمام عرضه خدمات برای افراد دارای اختلالات روانی را مشمول انهایکه در معرض ضرورت خدمات مشاوره روانی-اجتماعی قرار دارند بلند برده و تقویت دوباره خواهد نمود و براورده شدن هدف های ذیل را الهام خواهد نمود

1. بهبود بخشیدن اداره و رهبریت موثر
2. بلند بردن دسترسی به مراقبت های با کیفیت صحی اساسی و شفاخانه ای مشمول کیفیت خدمات صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی
3. انشکاف منابع بشری و تقویت ظرفیت های اموزش سازمانی
4. نقویت ارتقای صحت روانی و ظرفیت در ورای وقایه اختلالات روانی و خودکشی
5. تقویت مداخلات اضطراری صحت روانی و حمایت کمک های اولیه روانی

اهداف

اهدافیکه در نظر است اهداف استراتیژیک را بدست اورند عبارت اند از:

- **تقویت خدمات**

- تقویت و حمایت توسعه ابتکارات وقایوی، جامعه و نگهدارنده (بررسی، صحت مکاتب، صحت روانی محل کار، ارتقای صحت روانی، کمک های اولیه روانی، کار با سازمان های جامعه و سازمان های حفاظتی جامعه مانند پولیس و سایر خدمات اجتماعی)
- حمایت های روانی-اجتماعی اضطراری با اولویت برای ولایات/ولسوالی ها/علاقه داری ها/قریه جات اسیب پذیر
- خدمات و مداخلات تقویت شده و قابل دسترس مراقبت های صحی اولیه (ارزیابی، مشاوره روانی-اجتماعی، تداوی خط اول، مراقبت های مزمن و احیای مجدد)
- توسعه خدمات صحت روانی در مراقبت های ثانوی و بهبود کیفیت مراقبت های صحت روانی دردشفاخانه صحت روانی و تاسیس بخش های فوق تخصصی مانند واحد های طب روانی-اطفال و طب عدلی-روانی و غیره

- **تقویت و کیفیت خدمات**

- تقویت مداخلات استراتیژیک ملی، نظارت استراتیژی ملی، تشریک مساعی بین السکتوری، بررسی تارگیت ها و اندیکاتور های استراتیژی، فراهم نمودن حمایت و هدایت جهت تطبیق راهبردی، انکشاف ستندرد ها و راهبرد های بهبود کیفیت، بررسی پروژه ها ریسرچ و شناسایی نیازهای آن، قوانین و مقررات،تجدید لایحه وظایف با مفهوم دیپارتمنت صحت روانی و کار مطابق این لایحه وظایف
- بهبود اداره ولایتی برای انکشاف و تطبیق پلان های استراتیژیک سازگار با استراتیژی ملی صحت روانی
- تقویت حمایت ولایتی توسط نظارت هماهنگی، تطبیق بشمول عرضه خدمات، بررسی و بهبود کیفیت،تشریک مساعی و برنامه سازی های استراتیژک اشتراکی بین السکتوری شامل (پولیس،زندان، معارف، بخش های خصوصی و سایر دست اندر کاران) و بررسی شکایات مطابق با مقررات
- تقویت منابع و زیر بنا های وقایوی و عرضه خدمات (مانند برنامه سازی منابع بشری، مربی و اموزش های داخل خدمات و قبل از خدمت،اموزش های تخصصی،اموزش کارمندان بین السکتوری، نظارت کارمندان خدمات و مداخلات،انکشاف زیر بنا ها)

اهداف کوچکی که الی اخیر این دور استراتیژیک بدست ایند:

- ازدیاد دسترسی به خدمات مبتنی بر مراقبت های صحی اساسی از 3% به 10% تا سال 2019 و 20 % تا سال 2023. این در برگیرنده اموزش دوامدارکارمندان مراقبت های صحی اساسی و اضافه نمودن کارمندان جدید مانند مشاورین روانی-اجتماعی بیشتر،اطمینان از مهیا بودن نظارت، سیستم کارای رجعت دهی، و مهیا بودن ادویه اساسی روانگردان که تمام ان باید رهنمای بهبود قابل اندازه گیری دسترسی به خدمات باشند میباشند
- یونت های کارای چندین رشتوی صحت روانی در تمام شفاخانه های ولایتی الی 2020
- اموزش قوانین صحت روانی و طرزالعمل اجراات آن برای کارمندان صحی در 100% یونت های صحت روانی و شفاخانه ها الی سال 2020
- اموزش قوانین صحت روانی و طرزالعمل اجراات آن در 50 % سیستم عدلی قضایی و سایر ارگان های مرتبط الی سال 2019
- تاسیس حد اقل یک انجمن مستفدین و یک انجمن خانواده های مستفدین الی سال 2019
- اطمینان از مهیا بودن دو مشاور روانی-اجتماعی(زن و مرد) در 100% مراکز صحی جامع بسته خدمات صحی اساسی الی 2020
- انکشاف و ارتقای برنامه مشترک و هماهنگ همرای صحت باروری اطفال و نوجوانان در قسمت صحت روانی مادران الی 2019
- انکشاف و ارتقای برنامه مشترک و هماهنگ برای حمایت روانی بازماندگان خشونت های مبتنی بر جندر الی 2019

- اطمینان ازینکه تمام قابله های مرکز صحی اساسی در بخش مشاوره ابتدایی روانی و مشاوره در حالات عاجل اموزش دیده اند
- 50% کارمندان صحی جامعه/محافظین جامعه در بخش کمک های اولیه روانی الی 2021 اموزش دیده اند
- انکشاف بسته مصاحبه انگیزشی برای استفاده کنندگان مواد مخدر و کارمندان مراکز تداوی معتادین
- سیستم بررسی کارا برای صحت روانی الی 2021 اساس گذاری شده

اجزای استراتیژیک:

استراتیژی ملی صحت روانی برای ساختن سیستم جامع مبتنی بر حقوق بشر صحت روانی که در ساحات مختلف وقایه، شناسایی و رجعت دهی، مراقبت و تداوی در صورت ضرورت توام با ایجاد سیستم حمایتی و کارای قوی شامل قوانین و مقررات، نظارت و مهیا بودن منابع بشمول منابع بشری طرحریزی شده است.

این برنامه ملی صحت روانی در اجزا و راهبرد های استراتیژیک ذیل خلاصه شده اند.

جز 1: فراهم نمودن سیستم وقایوی، محافظتی و مستمر

راهبرد های استراتیژک/مداخلات:

⇐ **راهبرد استراتیژیک 1.1 بهبودی صحی روانی اطفال و نو جوانان**

اطفال و نو جوانان اکثریت را در کشور تشکیل میدهند. 47% جمعیت تحت 15 سال قرار دارند. تقویت و بهبود صحت روانی انها یک سرمایه بزرگی خواهد بود زیرا انها شهروندان اینده کشور میباشند.و این میتواند توسط برنامه متمرکز بر اطفال جهت ارتقای صحت روانی، وقایه از اختلالات روانی و شناسایی مقدم و تداوی اختلالات روانی دوره طفولیت منحیث اولویت بدست ایند[5]

استگما و افسانه ها در مورد صحت روانی که از فرهنگ و خانواده ها منشه میگیرند میتوانند از طریق اگاهی و مشاوره کاهش یابند. ملاحظات خاص برای کاووش نیازمندی های صحت روانی نوجوانان متاهل و افسردگی بعد از زایمان گرفته خواهد شد. مداخلات در بین مکاتب برای شناسایی مقدم و انکشاف سبک زندگی شامل مهارت های معلم، نصاب درسی،سیستم حمایتی، همتا به همتا و فرصت های حمایت و ارتقا خواهد گردید

اقدامات کلیدی:

- بلند بردن فهمیدن در مورد خطرات و استفاده نا بکار مواد
- تشویق اجتناب از تدخین هردو تنباکوی دودی ومحلی وایجاد دلسردی از تدخین
- انکشاف استراتیژی ها برای مقابله با ازار و اذیت در مکاتب
- انکشاف مشاوره کاهش خطرات برای وقایه انتانات منتقله ازطرق جنسی (STI) و تداوی انتانات منتقله ازطرق جنسی

- تشریک مساعی با وزارت های معارف (صحت روانی مکاتب) و وزارت تحصیلات عالی جهت عیار نمودن نصاب تحثیلی برای:
  - اگاهی در مورد اختلالات روانی و مشکلات روانی-اجتماعی
  - تعلیمات صحت روانی و روانی-اجتماعی در مورد جنسیت و خطرات ازدواج قبل از وقت
  - وقایه استفاده از تنباکو مانند تدخین تنباکو(سگرت، قلیون) و تنباکو بدون دود
  - وقایه تصادمات
  - وقایه ازار و اذیت در مکاتب
  - وقایه سو استفاده مواد نشه اور و استفاده ادویه غیر قانونی
- تشریک مساعی با وزارت اطلاعات و فرهنگ برای اطمینان ازینکه پیام های صحی به جامعه از طریق رسانه های مختلف جمعی مانند اخبار، مجلات، رادیو و تلویزیون پخش شده
- مهیا بودن روانشناس یا مشاور روانی-اجتماعی در مکاتب
- اموزش معلمین در کمک های اولیه روانی و اموزش مهارت های زندگی

⇐ **راهبرد 1.2 : صحت روانی برای خانم های حامله و بعد از ولادت و بازماندگان خشونت های مبتنی بر جنسیت**

استراتیژی ملی صحت روانی متمم مرام استراتیژی ملی صحت باروری ، صحت مادر و نوزارد-اطفال و نوجوانان 2017-2021(RMNCAH) برای وقایه و مدیریت اختلالات معمول روانی و مشکلات روانی-اجتماعی توام با حمل، خشونت مبتنی بر جندر، افسردگی بعد از زایمان،و وضعیت های بعد از منازعه توسط مداخلات مدغم و ارزان در خدمات موجوده خواهد بود[5] .

این از طریق تشریک مساعی نزدیک با صحت باروری، صحت مادر و نوزاد و اطفال - نو جوانان، دیپارتمنت حقوق بشر و جندر میسر خواهد بود

<u>اقدامات کلیدی:</u>

- انکشاف و ارتقای یک برنامه برای صحت روانی مادری
  - تشریک مساعی با دیپارتمنت های مرتبط برای شامل ساختن غربالگری صحت روانی و حمایت روانی-اجتماعی در نصاب درسی اموزش های داخل و قبل از خدمت کارکنان صحی(ولادی ، داخله، قابلگی، و قابلگی سطح جامعه)
  - اطمینان از انکشاف رهنمود ها، ستندرد ها، پروتوکول ها، و کمک کننده وظایف در غربالگری صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی مادران و اطفال برای عرضه کنندگتن خدمات صحی در تاسیسات کلنیکی و مبتنی بر جامعه
  - آموزش کار کنان صحی در فراهم نمودن غربالگری و حمایت روانی-اجتماعی صحت روانی اطفال و مادران بشمول نظارت حمایتی
- انکشاف و ارتقای یک برنامه برای حمایت صحت روانی بازماندگان خشونت های مبتنی بر جندر:

[5]National Reproductive, Maternal, Newborn, Child, & Adolescent Strategy 2017–2021(page 51)

- حمایت از تطبیق بسته ستندرد مشاوره روانی-اجتماعی حساس به خشونت مبتنی بر جندر که انکشاف داده شده است
- اطمینان از انکشاف برنامه های موثر ولایتی برای هماهنگی مهیا بودن منابع صحت روانی جهت کمک بازماندگان خشونت های مبتنی برجندر و خانواده هایشان
- بهبود خدمات صحت روانی در شفاخانه های اناثیه مانند مدیریت فشار روانی ، فرسایش و تطبیق راهبرد های حساس به صدمه روانی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 1.3: صحت روانی مبتنی بر جامعه گروپ های اسیب پذیر** (اطفال و نوجوانان، کوچی ها، زندانیان، پناه گاه های معلولین و غیره)

اقدامات عمده:

- توسعه خدمات صحت روانی: (زندان ها، پناه گاه ها، مراکز حمایوی خانم ها، کوچی ها، جمعیت هلال احمر افغانی، مرکز حمایت خانواده، افراد بیجا شده داخلی، مکاتب تربیه و صلاح اطفال، افراد دارای HIV/AIDS ، استفاده کنندگان مواد
- انکشاف سیستم مشترک برای نظارت و بررسی کیفیت حمایت های روانی-اجتماعی حساس به خشونت مبتنی بر جندر
- تقویت سیستم نظارت و بررسی برای ردیابی گروپ های اسیب پذیر

⇐ **راهبرد استرایژیک 1.4 صحت روانی مبتنی بر جامعه**

صحت روانی مبتنی بر جامعه روش بسیار موثر برای رسیدن مردم به نیاز های مراقبت های صحت روانی شان بخاطر نشانه گیری مشکلات ناشی از استگما در مورد جستجوی تداوی برای اختلالات روانی شان است ، برای نشانه گیری مشکلات دسترسی که مردم را در رسیدن به تسهیلات /متخصصین و یا شفاخانه های مرکزی محدود مینماید، و برای اطمینان از قابل پرداخت و قابل قبول بودن خدمات (گذارش سازمان صحی جهان در مورد اهمیت خدمات مبتنی بر جامعه) بخصوص در عرصه صحت روانی و تداوی وابستگی دوایی بیان شده که"خدمات صحت روانی و تداوی وابستگی دوایی مبتنی بر جامعه نه تنها برای افراد دارای معلولیت های روانی شدید قابل دسترس بوده بلکه برای رسیدگی به نیاز هایشان در مقایسه با شفاخانه های صحت روانی بسیار موثرمیباشد، خدمات صحت روانی و تداوی وابستگی دوایی همچنان کمترین امکانات غفلت و نقض حقوق بشری را که اکثر ا در شفاخانه های روانی واقع میشوند دارا میباشند".

هدف استراتیژی ملی صحت روانی یک افغانستان دارای صحت روانی سالم است. صحت از خانه و کشور اغاز میگردد، فعالیت ها و مداخلات درهر دو بخش تقویت کارکنان صحی و سیستم رسمی و نشانه گیری قضایای خانواده و جامعه را بشمول رسم و رواج های نا پسند که ممکن به طور دیگر سبب ایجاد وظایف سازشی مشترک میان جامعه و سیستم صحی میگردد در بر خواهد گرفت

تطبیق این راهبرد میتواند در بر گیرنده فراهم نمودن مهارت های زندگی و آموزش های مقاومت دهی در مکاتب، بهبودی روانی و کمپاین های عامه صحت روانی، تاسیس انجمن های خانواده و مستفدین خدمات صحت روانی و تشکیل گروپ های مصرف کننده خدمات/ انجمن ها مانند" خانه های نیمه راه" باشگاه های تحت نظارت /خارج نظارت در جامعه ، خدمات احیای مجدد نظارت شده در جامعه همرای تقویت ساختار های حمایت عنعنوی در جامعه باشد.

<u>اقدامات کلیدی</u>

- بلند بردن سطح آگاهی جوامع در مورد" حق صحت" افرادیکه از اختلالات روانی رنج میبرند

- بلند بردن سطح آگاهی جوامع در مورد استگما زدای اختلالات روانی
- تاسیس انجمن/گروپ های مصرف کنندگان خدمات صحت روانی و خانواده های انها
- ادغام مجدد پناهگاه های جمعیت هلال احمر افغانی(بخش مریضان روانی) به جامعه و خانواده هایشان
- تاسیس خدمات مبتنی بر جامعه مانند خانه های نیمه راه، باشگاه های تحت نظارت /خارج نظارت در جامعه
- اطمینان از اگاهی، فراهم نمودن تعلیمات و اطمینان از رجعت دهی و مشاوره روانی-اجتماعی برای گروپ های اسیب پذیر در مراکز حمایوی خانم ها، مرکز تربیت و اصلاح اطفال، مراکز تداوی وابستگان دوایی و غیره

⇐ **راهبرد استراتیژیک 1.5 صحت روانی مکاتب و پروگرام مهارتهای زندگی**

اقدامات کلیدی

- ازدیاد اگاهی سطح جوامع در مورد مشکلات صحت روانی اطفال
- توسعه پروگرام صحت روانی مکاتب با تشیک مساعی وزارت معارف
- تقویت و توسعه تجارب ولایت هرات در مورد اموزش مکاتب به سایر ولایات

⇐ **راهبرد استراتیژیک 1.6 صحت روانی در محلات کار**

شعار روز جهانی صحت روانی سال 2017 در مورد صحت روانی در محلات کار بود. یک مطالعه کوچک وزارت صحت عامه در مورد موجودیت فشار ها و مشکلات صحت روانی در محلات کار میزان بلند مشکلات روانی اجتماعی را در محلات کار در میان کارمندان دولت، موسسات غیر دولتی و کارکنان کلنیکی و انانیکه در مراکز توقیفگاهی مانند مراکز تداوی وابستگان دوایی و مراکز حمایوی خانم ها کار مینمایند نشان داد. یک پلان ابتدایی نیاز است تا تاثیرات مشکلات ناشی ارین فشار ها که بالای برون داد کارکنان تاثیر وارد میکند کاهش یابد

اقدامات کلیدی

- بلند بردن سطح اگاهی جوامع در مورد" حق صحت افراد یکه از اختلالات روانی رنج میبرند" بخصوص در محلات کار.
- ارزیابی نیاز های صحت روانی محلات کار در همکاری با وزارت کارو امور اجتماعی
- فراهم نمودن رهنمایی به وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان های مربوطه برای مرور قانون کار
- اولویت بندی نیاز ها برای مداخلات در محلات کار
- پیش نویس برنامه صحت روانی در محلات کار با وزارت کار و امور اجتماعی
- فراهم نمودن حمایت های مربی به کارمندان صحی و سایر کارکنان جهت وقایه انها از فرسایش و سایر تاثیرات محیط کاری پر فشار

جز 2: توسعه مداخلات و خدمات مراقبت های اولیه

⇐ **راهبرد استراتیژیک 2.1 صحت روانی جامعه**

در سیستم صحی، اولین سطح مداخله صحت روانی مبتنی بر جامعه است. این نسبتا کوشش جدیدی در سکتور صحی افغانستان است که تا کنون کارکنان صحی جامعه و نقش شان بصورت خیلی واضح به معرفی گرفته شده ، حمایت برای کارکنان صحی دارای مسوولیت های صحت روانی انکشاف اموزش های بالخاصه توام با نظارت و حمایت های بالخاصه را در بر خواهد گرفت

کارکنان صحی مراقبت های اولیه برای نشانه گیری معمول ترین معلولیت های روانی اموزش خواهند دید مانند خودکشی؟ فشار های روانی پس از حادثه؟ استفاده از مواد ؟اختلالات ساکوتیک؟ معمول ترین کار کارکنان صحی جامعه اگاهی، شناسایی واقعات، رجعت دهی و پیگیری واقعات صحت روانی میباشد. کارکنان صحی جامعه میتوانند در قسمت عرضه کمک های اولیه روانی در حالات اضطراری نیز اموزش ببینید

اقدامات کلیدی

- بازنگری نصاب کارکنان صحی جامعه/ناظرین صحی جامعه
- اطمینان از اموزش صحت روانی کارکنان صحی جامعه و ناظرین صحی جامعه
- نظارت حمایتی کارکنان صحی جامعه از طریق ناظرین صحی جامعه در عرصه صحت روانی
- تقویت کار تیمی و سیستم رجعت دهی میان تسهیلات صحی و کارکنان صحی سطح جامعه

⇐ **راهبرد استراتیژیک 2.2 توسعه خدمات با کیفیت صحت روانی و مشاوره روانی –اجتماعی در مراقبت های اولیه صحی**

مراقبت های اولیه صحی: این سطح پروگرام صحت روانی در بر گیرنده کلنیک های ثابت جمع تیم های متحرک جمع ارتباط میان مداخات خط اولیه و مراقبت های ثانوی از طریق سیستم رجعت دهی میباشد.

این بسیار اساسی است که کسانیکه برای خدمات حاضر میشوند ارزیابی بالخاصه شده اند. مداخلات سطح مراقبت های صح اولیه به اساس ستندرد های بین المللی و بر اساس تجارب بهترین سازمان صحی جهان انکشاف یافته [6] .

سطح مراقبت های طب روانی و تداوی در مراقبت های صحی اولیه واضحا تعریف شده و توسط کارمندان صحی اموزش دیده توام با حمایت ونظارت کلنیکی کافی عرضه میگردد،

جهت اطمینان از ادغام مناسب مراقبت های صحت روانی در مسیر اصلی سیستم صحی ایجاب خواهد کرد حمایت و دادخواهی لازم در سطح ولایتی صورت بگیرد.

اقدامات کلیدی

توسعه ادغام صحت روانی در مراقبت های اولیه صحی

ارزیابی و ارتقای بسته اموزشی صحت روانی مجموعه خدمات صحی اساسی

آموزش کارکنان مراقبت های صحی اساسی، پیگیری مریضان روانی و رجعت دهی به سطوح بالا

---

[6] the2008report:WHOand Wonca, Integrationofmentalhealthinto primaryhealthcare, Aglobalperspective.Geneva: World HealthOrganization, Geneva,2008.

بازنگری/تطبیق ستندرد های کیفی خدمات ومراقبت های اولیه صحت روانی مطابق به ستندرد های سازمان صحی جهان

- تقویت نظارت های حمایتی- کلنیکی و بررسی توسط دیپارتمت صحت روانی ، افراد مسلکی و متخصص صحت روانی ریاست های صحت عامه ولایتی و موسسات مسوول مانند(تطبیق کنندگان مجموعه خدمات صحی اساسی یا خدمات صحی شفاخانه ای و برنامه های جداگانه عمودی)
- اطمینان از مهیا بودن ادویه اساسی روانگردان در تمام مراکز اولیه
- هماهنگی میان سایر سکتور های موجوده در سطح جامعه
- حمایت یابی برای ازدیاد یک مشاور روانی-اجتماعی دیگر در مراکز صحی جامع

⇐ **راهبرد استراتیژیک 2.3 کمک های اولیه روانی**

به نسبت تکرر حالات اضطراری در کشور، نیاز مبرم به تقویت پاسخ جامعه به حوادث و حالات اضطراری وجود دارد، مخصوصا اموزش داوطلبان در باره کمک های اولیه روانی مخصوصا در ولایات، ولسوالی ها/علاقه داری های اسیب پذیر.

اقدامات کلیدی

- مرور بسته کمک های اولیه روانی
- پلان اموزشی برای داوطلبان در مورد کمک های اولیه روانی و گسترش ان
- ادغام مداخلات کمک های اولیه روانی در نصاب کارمندان صحی جامعه

⇐ **راهبرد استراتیژیک 2.4 بررسی عرضه کنندگان خدمات صحت روانی بخش خصوصی**

نقش رهبری کننده هر دو مرکزی و ولایتی وزارت صحت عامه در بخش های خصوصی فراهم کننده خدمات صحت روانی توسعه خواهد یافت. براوردن این مسوولیت نظارتی بصورت مشترک توسط وزارت صحت عامه و بخش خصوصی در خلال تطبیق این استراتیژی برای اطمینان از ینکه عرضه خدمات ابتدایی صحت روانی توسط سکتور خصوصی(مراقبت و مشاوره) مترافق به ستندرد های قبول شده با تمرکز بالای حفظ الصحه، آموزش، صحت و مصوونیت مریضان و اعضای عامه است

اقدامات کلیدی

- تاسیس کمیته در مرکز و سطوح ولایتی برای بازبینی بررسی خدمات بخش خصوصی; این کمیته باز بینی مرکب از کارمندان وزارت صحت عامه، موسسات غیر دولتی و اعضای بخش خصوصی، انجمن های مریضان /مستفدین در صورت موجودیت خواهد بود
- انکشاف مقررات و مواصفات وظیفوی برای کارکنان صحت روانی بخش های خصوصی
- انشکاف سوالنامه ها و رهنمودهای بررسی به ارتباط بررسی خدمات صحت روانی
- ارتقای ستندرد ها برای خدمات حصوصی صحت روانی
- ارتقا سیستم ثبت و گذارش دهی خدمات صحت روانی خصوصی
- بلند بردن توانایی ریاست قوانین صحی و بررسی برای بررسی سکتور خصوصی و فعالیت مرتبط به صحت روانی انها

جز 3: فراهم نمودن رجعت دهی به خدمات دومی، سومی و خدمات به عدلی روانی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 3.1 مراقبت های ثانوی صحت روانی**

برای اطمینان از تداوم مراقبت های یکپارچه صحت روانی ارتباط میان مراقبت های صحی اولیه و ثانوی تقویت خواهد شد. سیستم رجعت دهی مراقبت های طب روانی و روانشماسی در تمام ولایات تقویت داده خواهد شد.ستندرد های خد اقل در مطابق با ستندرد های سازمان صحی جهان انکشاف داده خواهد شد. و شفاخانه های ثاونی بخاطر این ستندرد ها بررسی خواهد گردید و حمایت خواهند شد تا سیستم و پروتوکول های تداوی مریضان را انکشاف بدهند . مراکز مراقبت های خاص در تمام شفاخانه های ولایتی و حوزوی تاسیس خواهد شد

اقدامات کلیدی

- تقویت ارتباط و سیستم رجعت دهی /دوباره رجعت دهی میان مراقبت های اولیه و ثانوی
- تطبیق ستندرد های مراقبت های صحت روانی برای کارمندان یونت های مختلفه صحت روانی سطح شفاخانه های ثانوی
- بازنگری بسته خدمات صحی اساسی شفاخانه ای مطابق به لایحه وظایف بسته خدمات صحی شفاخانه ای و ضرورت مریضان به کمک های اولیه روانی
- اکشاف منول های اموزشی /رهنمود، پروسیجر، مسیرها (pathways)، چک لست ها و غیره برای تمام کارمندان صحی که در بسته خدمات صحی شفاخانه ای کار میکنند
- انکشاف پروتوکول های تداوی برای مراقبت های شفاخانه ای سطح دومی
- تاسیس یونت های صحت روانی در شفاخانه های ولسوالی
- ظرفیت سازی کارمندان یونت های صحت روانی (داکتر، نرس و روانشناس)
- ظرفیت سازی مشاورین روانی-اجتماعی
- مهیا بودن ادویه روانگردان در تمام مراقبت های شفاخانه ای ثانوی
- انکشاف سیستم ثبت و گذارش دهی
- انکشاف ابزار بررسی برای خدمات صحت روانی در سطح ثانوی
- انکشاف یک سیستم کارای نظارت و بررسی
- تاسیس خدمات طب روانی- مشاوره رابط (liaison Psychiatry) در مراقبت های ثانوی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 3.2 مراقبت های ثالثی صحت روانی**

دسترسی به مراقبت های سطح بالای صحت روانی رجعت یافته از سیستم ثانوی از طریق مراکز مراقبت های دومی تقویت خواهد شد.

ستندرد های بالخاصه مراقبت توام با عملیه ها، پرکتس های درست چک نمودن کیفیت برای تداوی و مدیریت واقعات شدید و اختلاطی امراض روانی تاسیس خواهد شد. انکشاف خدمات و تسهیلات موجود ثالثی بطور اخص شفاخانه صحت روانی کابل که از قبل ارتقا یافته است و همچنان فراهم نمودن تجهیزات لازم برای تداوی و مدیریت واقعات بسیار شدید و اختلاطی روانی

اقدامات کلیدی:

- تقویت ارتباط و سیستم رجعت دهی میان مراقبت های اولیه ،ثانویه، و سومی
- اطمینان از تطبیق ستندرد های صحت روانی برای خدمات مختلفه صحت روانی شفاخانه سومی صحت روانی
- اطمینان از تطبیق ابزار بررسی برای خدمات صحت روانی در مراقبت ثالثی
- تقویت سیستم ثبت و گذارش دهی (بشمول استفاده از ارقام/تحلیل)
- مرور پروگرام تخصص داکتران روانی، نرسنگ روانی و روانشناسی کلنیکی)
- تاسیس طب روانی-مشاوره رابطه (Liaison Psychiatry)
- مهیا بودن شاک برقی اصلاح شده
- تطبیق بسته کیفیت و حقوق سازمان صحی جهان (WHO Quality right toolkit)
- تاسیس یونت فوق تخصصی صحت روانی اطفال و طب عدلی روانی
- ارتقای زیر بنا و تجهیز مراقبت های شفاخانه ثالثی
- تاسیس مرکز اموزشی صحت روانی برای دیپارتمنت صحت روانی وزارت صحت عامه

⇐ **راهبرد استراتیژیک 3.3 مراقبت های مزمن و احیای مجدد**

- یک ارزیابی به پیمانه وسیع در مراکز شهری برای تامین نیاز های مراقبتهای مزمن منحیث متمم مراقبت های حاد اجرا خواهد شد. تادر کجا ضرورت این تاسیس وجود دارد، مراکز غرض داشتن خدمات و مراقبت های مزمن حمایت خواهند شد

اقدامات کلیدی

- ارزیابی نیاز ها در مراکز شهری شهر ها برای انکشاف مراکز مراقبت های مزمن و احیای مجدد
- تاسیس مراکز مراقبت های مزمن و احیای مجدد
- ظرفیت سازی کارمندان مراکز مراقبت های مزمن و احیای مجدد
- انشکاف ستندرد های کیفیت برای این مراکز
- تاسیس مرکز مراقبت های روزانه، خانه های نیمه راه و سایر خدمات درین مراکز
- انکشاف پروتوکول ها و رهنمود های تداوی
- مهیا بودن خدمات مراقبت های نرسنگ روانی
- انکشاف سیستم ثبت و گذارش دهی
- بررسی و نظارت منظم این مراکز

⇐ **راهیرد استراتیژیک 3.4 طب عدلی روانی**

نیاز وجود دارد تا ظرفیتی برای خدمات طب عدلی روانی وجود داشاه باشد تا ارزیابی و خدمات طب عدلی روانی را برای سیستم عدلی و قضایی فراهم کند.

با در نظر داشت محدودیت های موجوده فراهم نمودن خدمات طب عدلی روانی یک اولویت پائین در نظر گرفته شده، بهر حال، فراهم نمودن خدمات و قوانین حمایتی زمانیکه ایجاب نموده بوده رویدست گرفته شده

اقدامات کلیدی

- تاسیس/تقویت یونت طب عدلی روانی در تمام مراقبت های شفاخانه ای ثانوی و ثالثی
- انکشاف رهنمود طب عدلی روانی
- ظرفیت سازی کارمندان صحت روانی در مورد طب عذلی روانی
- سیستم ثبت و گذارش دهی برای فعالیت های مرتبط به طب عدلی روانی

⇐ راهبرد استراتیژیک 3.5 خدمات برای زندانیان

خدمات برای زندانیان و کارکنان زندان که در محیط کاری پر از فشار زندان کار میکنند مهیا خواهد شد

اقدامات کلیدی

- اطمینان از تطبیق جز صحت روانی بسته خدمات صحی زندان
- آموزش کارمندان کلنیک های زندان در مورد خدمات صحت روانی و مشاوره روانی اجتماعی
- مهیا بودن خدمات صحت روانی برای زندانیان و ساکنین دارالتادیب
- مهیا بودن مداخلات بیولوژیکی-روانی و اجتماعی و ادویه روانگردان
- تاسیس سیستم رجعت دهی بین مراکز صحت زندان و یونت های بالاتر مراقبت صحی
- تاسیس سیستم ثبت و گذارش دهی
- فعالیتهای بررسی مشترک خدمات صحت روانی زندانها
- اموزش کارمندان صحی زندانها در مورد فشار روانی، حقوق بشر، استگما و فرسایش

جز 4 : تقویت مداخلات استراتیژیک ملی

(حمایت و وارسی استراتیژی ملی، تشریک مساعی بین السکتوری، بررسی اندیکاتور ها و تارگیت های استراتیژیک، فراهم نمودنرهنمایی و حمایت برای تطبیق استراتیژیک، انکشاف ستندرد ها و بهبود کیفیت، بررسی پروژه ها،تحقیقات و شناسایی نیاز ها، قوانین و مقررات)

⇐ **راهبرد استراتیژیک 4.1 . انکشاف و حمایت دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد**

دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد در سطوح منظور شده کارمند خواهد داشت. و برای انکشاف، تطبیق و کیفیت سیستم صحت روانی وارسی فراهم خواهد کرد

اقدامات کلیدی

- ارتقای چارت تشکیلات دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد
- استخدام کارمندان بیشتر برای دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد
- ظرفیت سازی دوامدار برای کارکنان دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد

⇐ **راهبرد استراتیژیک 4.2 وارسی استراتیژِی ملی**

کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی که متشکل از اعضای دست اندر کاران بوده و توسط دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد رهبری میگردد به وزارت صحت عامه در مورد مواد پالیسی و استراتیژی بشمول بررسی و تطبیق استراتیژی ملی صحت روانی مشوره خواهد داد

اقدامات کلیدی

- ارتقای لایحه وظایف کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی
- انکشاف پلان مشترک بررسی در تفاهم با کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی
- اضافه نمودن اندیکاتور در چک لست نظارت و ارزیابی
- تقویت سیستم گذارش دهی/ بازدهی میان ولایات و کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 4.3 تشریک مساعی بین الوزارتی (سطح ملی)**

صحت روانی یک موضوع فراگیر و اولویت صحی چند سکتوری است. دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد یک پروسه را برای تشریک مساعی بین السکتوری جهت انکشاف، تطبیق و بهبود کیفیت خدمات صحت روانی تاسیس و حمایت خواهد کرد.

در سطوح بالای پالیسی، تمام پالیسی های صحت روانی به شورای بین السکتوری برای تامین احساس مالکیت سطوح بلند و صحه گذاشتن مسیر پالیسی پیشکش خواهد شد. چنین تشریک مساعی بطور خاض برای وقایه از سو استفاده مواد و نیاز به تشریک مساعی با وزارت مبارزه علیه مواد مخدر مهم است.

برای موضوعات استراتیژیک و تخنیکی، ساختار تشریک مساعی شامل کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی، گروه های کاری ملی، کمیته های اختصاصی و عهده دار خواهند بود

اقدامات کلیدی

- تاسیس یک شورای بین السکتوری برای حمایت عملیه تشریک مساعی برای انکشاف، تطبیق و بهبود کیفیت استراتیژی ملی صحت روانی
- انکشاف لایحه وظایف برا ی این شورا

⇐ **راهبرد استراتیژیک 4.4 تشریک مساعی بین دیپارتمنت های وزارت**

یک تعداد استراتیژی های وزارت صحت عامه شامل صحت مکاتب و زندان و HIV/AIDSبه صحت روانی ارتباط میگیرند. برای اطمینان از سطح یک پلانگذاری وعرضه خدمات بالخاصه وزارت صحت عامه اطمینان حاصل خواهد کرد که دیپارتمنت صحت روانی وزارت صحت عامه در انکشاف مداخلات بین الوزارتی صحت روانی و فراهم نمودن باز بینی و حمایت برای تمدید مداخلات صحت روانی سهم بسزا خواهد گرفت

اقدامات کلیدی

دخیل ساختن صحت زندان، و HIV/AIDS ،کاهش تقاضای مواد مخدر، صحت باروری اطفال و نوجوان، معلولیت و بازتوانایی، تغذی و سایر دیپارتمنت های مربوطه در مجالس مختلفه هماهنگی صحت روانی

حمایت صحت زندان و HIV/AIDS کاهش تقاضای مواد مخدر، معلولیت و بازتوانی و صحت باروی و اطفال و نوجوانان توسط دیپارتمنت صحت روانی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 4.5 رهنمایی و حمایت ولایات**

دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد امطینان حاصل خواهد کرد که فعالیت های استراتیژی ملی صحت روانی دراستراتیژی های ولاتی و پلان عملیاتی انها شامل شده

اقدامات کلیدی

- دخیل ساختن دو جانبه دیپارتمنت صحت روانی وسو استفاده مواد و ریاست های صحت عامه ولایات در برنامه های صحت روانی در سطوح ولایتی و ملی
- حمایت ریاست های صحت عامه ولایتی در انکشاف پلان های کاری ولایتی
- حمایت ریاست های صحت عامه ولایتی در تطبیق فعالیت های صحت روانی در مراقبت های صحی اساسی، مراقبت های صحی شفاخانه ای و سکتور خصوصی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 4.6 سرمایه گذاری در صحت روانی**

وجوه مالی استراتیژی ملی صحت روانی منابع مختلفی بشمول دولت افغانستان، تمویل کنندگان، قرار داد های بسته خدمات صحی اساسی، بسته خدملت صحی شفاخانه ای و وجوه مالی پروژه های بالخاصه و مخصوص را در بر میگیرد. دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد فرصت های سرمایه گذاری را جهت حمایت و تطبیق استراتیژی ملی و توزیع منابع مالی موجود براساس نیاز های محلی به حد اکثر خواهد رسانید

اقدامات کلیدی

- دادخواهی برای جلب سرمایه بخاطر فعالیت های صحت روانی در اجتماع تمویل کنندگان و دولت افغانستان

⇐ **راهبرد استراتیژیک 4.7 ارزیابی و بررسی**

مداخلات بر اساس اندیکاتور های توافق شده بررسی خواهد شد. بررسی و ارزیابی هردو خدمات شخصی و دولتی را در بر خواهد گرفت

اقدامات کلیدی

- انکشاف سیستم ستندرد برای بررسی و نظارت
- انکشاف ابزاربررسی و ارزیابی برای مجموعه خدمات صحی اساسی و خدمات صحی شفاخانه ای
- انکشاف سوالنامه های (چک لست) بررسی برای برنامه های مختلف صحت روانی
- انکشاف اندیکاتور های عملکردی
- انکشاف رهنمود های بررسی و نظارت
- انکشاف منول های درسی اموزشی در مورد مهارت های نظارت
- اطمینان از مهیا بودن کارمندان واجد شرایط برای نظارت و بررسی و ارزیابی
- تاسیس یونت بررسی و ارزیابی در دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد
- بازنگری بخش صحت روانی سیستم معلومات صحی/ ارزیابی سیستم معلومات صحی (HMIS/EHIS)

- ارزیابی جز صحت روانی مجموعه خدمات صحی اساسی و خدمات صحی اساسی شفاخانه ای
- ارزیابی برنامه های عمودی صحت روانی
- حمایت از ارزیابی دسته برنامه های صحت روانی توسط دسته سوم

⇐ **راهبرد استراتیژیک 4.8 ریسرچ و شناسایی نیازمندی ها**

برای تقویت تصمیم گیری های مبتنی بر شواهد، برنامه های ریسرچ برای شناسایی مسایل فعلی و نیاز های اینده حمایت خواهد شد. ریسرچ ها در همکاری با دیپارتمنت های مرتبط ریسرچ ، انستیتیوت ملی صحت عامه (APHI) و (EHIS) سیستم ارزیابی و معلومات صحی و محققین خارجی و شرکای تخنیکی وزارت صحت عامه صورت خواهد گرفت . ساحات ریسرچ ممکن شامل موارد ذیل باشد:

- تداوی های عنعنوی صحت روانی
- استفاده انترنیت و رسانه های اجتماعی
- سیستم مودل فامیلی
- مودل مراقبت های سطح جامعه
- تداوی های موثر برای سو استفاده مواد
- تشخیص و معیارات فرهنگی
- شیوع خودکشی/ مداخلات برای وقایه از ان
- نگرش عامه در مورد افراد دارای اختلالات روانی
- مشکلات فرا راه دسترسی مردم به خدمات تمویل شده عامه در جوامع اطرافی
- مشکلات در فراهم نمودن اموزش های صحت روانی
- موانع سر راه خدمات صحت روانی در ساحات اطرافی/ موانع در عرضه تداوی های صحت روانی
- نگرش مستفدین و عرضه کنندگان در مقابل مراقبت های روانی-اجتماعی در مراقبت های صحی اولیه

<u>فعالیتهای کلیدی</u>

- تقویت هماهنگی/ارتباط با انستیتوت ملی صحت عامه(APHI)، سیستم ارزیابی ومعلومات صحی(EHIS)، سازمان صحی جهان (WHO)، موسسات غیر دولتی(NGOs) و محققین خارجی در اولویت بندی ساحات صحت روانی
- ظرفیت سازی دیپارتمنت صحت روانی و سو ساتفاده مواد ذر ساحه ریسرچ
- طرح و تطبیق مطالعات صحت روانی در تشریک مساعی با محققین مختلف مطابق به نیاز های کشور
- فرهنگ تحلیل ارقام در پالیسی و اجراات

⇐ **راهبرد 4.9 قوانین و مقررات**

مقرره صحت روانی در سال 2015 بازنگری و ارتقا داده شده و یک طرزالعمل تطبیق ان انکشاف داده شده. دولت افغانستان قوانینی را برای حفاظت حق و مصوونیت انانیکه توسط خدمات صحت روانی عامه و خصوصی را دریافت نموده یا متضرر میشوند انکشاف خواهد داد. ساحات برای قوانین و مقررات میتواند شامل:

- مقررات عرضه خدمات توسط موسسات غیر دولتی

- مقررات در مورد تعلیمات و اموزش برای کارمندان ایکه در فراهم نمودن خدمات صحت روانی دخیل هستند
- مقررات و تعین ستندرد ها برای تداوی های صحت روانی
- تهیه ادویه روانگردان
- توصیه و نسخه نمودن ادویه روان گردان
- حقوق و مدیریت افراد دارای مریضی های روانی که توسط پولیس توقیف شده یا میشوند
- دفاع و مدیریت افرادیکه ادعای مریضی های روانی نموده مینمایند
- حقوق افراد دارای مریضی های روانی به تداوی های دارای حد اقل محدودیت

اقدامات کلیدی

- اموزش کارمندان صحت روانی و سایر کارمندان مرتبط در مقرره صحت روانی و طرزالعمل مربوطه ان
- آموزش کارمندان غیر صحت روانی و سایر کارمندان مرتبط در چار چوب کاری قوانین صحت روانی
- دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد از تطبیق مقرره صحت روانی و طرزالعمل مربوطه ان اطمینان حاصل خواهد کرد
- تاسیس میکانیزم های باز بینی
- تاسیس یک سیستم پیگیری (بررسی)حقوق بشر

⇐ **راهیرد استراتیژیک 4.10 مستند سازی و مدیریت ارقام سیستم معلومات صحی (HMIS)**

مستند سازی در شفاخانه صحت روانی کابل و وارد های صحت روانی نا کافی هستند. همچنان بعضی از ارقام از طریق گذارش های سیستم معلومات صحی ذخیره میشوند، کدام روشی برای ثبت و گذارش سایر ارقام مربوط به صحت روانی وجود ندارد

اقدامات کلیدی

- بازنگری اسناد سازی های صحت روانی در وارد های طب روانی
- ارتقای رهنمود ها برای گذارش دهی و مستند سازی واقعه
- تاسیس یک داتابیز مرکزی برای فعالیت های صحت روانی در دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد
- شناسایی منبع معلومات برای داتا بیز
- تقویت گذارش دهی صحت روانی سیستم معلومات صحی/سیستم معلومات و ارزیابی صحی

جز 5: تقویت باز بینی و تطبیق استراتیژی ولایتی

(بررسی عرضه خدمات و بهبود کیفیت، پلان گذاری استراتیژیک اشتراکی بین السکتوری و تشریک مساعی (پولیس، زندانبان ها، معارف، سکتور خصوصی، غیره) بررسی مطلوب مطابق مقررات)

⇐ **راهبرد استراتیژیک 5.1: بررسی عرضه خدمات و بهبود کیفیت**

ولایات سطوح تطبیق سیستم ملی صحی استند. مداخلات صحت روانی وقایوی (بین السکتوری) و پاسخگو توام با کمک های اولیه روانی برای افراد یکه به حوادث شدید صدماتی و حالات اضطراری مواجه شده اند خواهد بود. همچنان اکثریت خدمات صحت روانی از طریق مجموعه خدمات صحی اساسی و شفاخانه ای که قرار دادی میباشند عرضه خواهد شد، ریاست های صحت عامه ولایات نقش رهبری کننده را مشمول تشریک مساعی بین السکتوری تطابق خواهند داد.

یک مسوول صحت روانی (فوکال پاینت) در هر ریاست صحت عامه ولایتی برای بررسی و تعقیب کردن خدمات صحت روانی گماشته خواهد شد.

اقدامات کلیدی

- تقویت یونت های صحت روانی در شفاخانه های ولایتی و حوزوی که از خدمات صحت روانی در مراقبت های صحی اساسی و شفاخانه ای وارسی خواهند کرد.
- ظرفیت سازی دوامدار برای مسوولین صحت روانی در ریاست های صحت عامه ولایات و موسسات غیر دولتی
- نظارت و بررسی منظم ریاست صحت عامه ولایتی توسط دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد

⇐ **راهبرد استراتیژیک 5.2 تطبیق پلانگذاری استراتیژیک ولایتی**

پروسه پلانگذاری باید در سطح مرکزی و ولایتی تاسیس شود.دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد در قسمت مذاکره با روسای صحت عامه های ولایتی که اشتراک نموده اند بشمول مشوره های مناسب تخنیکی و کلنیکی سیستم ملی مدیریت صحی(NMHS) و دانستن منبع قوی وجوه مالی اطمینان حاصل خواهد.کرد.

پلان های انفرادی ریاست های صحت عامه ولایات با سطح ملی سازگار شده تا با پلان استراتیژی ملی صحت روانی وزارت صحت عامه توحید سده بتواند (غیر مرکزی ساختن رهبری و مذیریت خدمات صحت روانی)

اقدامات کلیدی

تطلبق پلان استراتیژیک ملی صحت روانی با ولایات

ادغام پلان صحت روانی ولایتی در پلان صحی ولایتی

حمایت ریاست های صحت عامه ولایات برای بررسی خدمات صحت روانی در سطوج ولایتی

دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد ویزین های نظارتی و بررسی را در ولایات برای پیگیری تطبیق پلان راه انداز خواهد نمود.

⇐ **راهبرد استراتیژیک 5.3 تشریک مساعی بین السکتوری**

جهت پیاده نمودن استراتیژی مل صحت روانی تشریک مساعی در تمام سطوح لازم استتشریک مساعی با وزارت مبارزه علیه مواد مخدر آغاز شده است و معلوم میوشد که وزارت امور زنان دست اندر کار کلیدی دیگری است.

تشریک مساعی با وزارت تحصیلات عالی علاوه بر فراهم نمودن اموزش های صحت روانی برای محصلین در پوهنتون بالای قبل از فراغت و بعد از فراغت نیر تمرکز خواهد کرد

تشریک مساعی با سطوح ولایتی برای تطبیق استراتیژی های ملی بسیار مهم است. ریاست صحت عامه ولایتی رهبری سطح ولایتی را برای تاسیس میکانیزم های بالخاصه در سراسربخش بخاطر پلان، تطبیق، و بررسی مداخلات که در تطبیق استراتیژی سهم خواهد داشت بدوش خواهد گرفت . ریاست های صحت عامه ولایتی بشکل ربع وار فعالیت های خویش را به دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد گذارش خواهند نمود.

اقدامات کلیدی

- ارتقای لایحه وظایف کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی در ولایات
- اطمینان از اینکه ریاست های صحت عامه ولایتی گذارش های ربع وار خویش را به دیپارتمنت صحت روانی وزارت صحت عامه سال میدارند
- بهبود کیفیت بازدهی و استفاده از ارقام کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 5.4 رعایت مقررات (سکتور عامه و خصوصی)**

از انجائیکه ی; چارچ,ب کاری قانونی برای صحت روانی انکشاف داده شده ، ریاست های صحت عامه ولایتی مسوولیت خواهند داشت تا این مسوولیت را به شخصی مرتبط واگذار کنند تا اطمینان حاصل شود که خدمات در بخش های عامه و خصوصی مطابق قوانین و مقررات عرضه میشوند. این نقش رهبری کننده به طریق سازنده برای اطمینان نتایج سازنده و مثبت رویدست گرفته خواهد شد

اقدامات کلیدی

- انکشاف یک چارچوب کاری صحت روانی ولایتی بر اساس مقرره صحت روانی برای عرضه کنندگان خدمات صحی عامه و خصوصی
- ریاست های صحت عامه ولایتی و مسوول ولایتی صحت روانی ولایات اطمینان حاصل خواهند کرد که یک چارچوب کاری در ولایات انکشاف یافته.

⇐ **راهبرد استراتیژیک 5.5 فراهم نمودن ادویه اساسی روان گردان**

اقدامات کلیدی

- بازنگری لست ادویه اساسی روان گردان (EPM)
- عیار نمودن ادویه اساسی مجموعه خدمات صحی اسای و شفاخانه ای بر اساس لست تجدید شده
- راه اندازی ورکشاپ جهت ارزیابی مشکلات تهیه و تدارکات ادویه اساسی روانگردان در مراقبت های صحی اولیه
- انکشاف/تاسیس مکانیزم های ساده و اسان برای تهیه و تدارکات ادویه اساسی روانگردان

⇐ راهبرد استراتیژیک 5.6 تقویت هماهنگی خدمات صحت روانی ولایتی

اقدامات کلیدی

- بسیج نمودن/انگیزه دهی مجالس کمیته هماهنگی ولایتی صحی(PHCC) در قسمت صحت روانی
- ارتقا لایحه وظایف مسوول کمیته هماهنگی ولایتی صحی(PHCC) در قسمت صحت روانی مطلبق مجموعه خدمات صحی اساسی

- بهبود نظارت ها و بررسی های صحت روانی در سطح ولایتی
- راه اندازی مجالس هماهنگی سالانه حوزوی صحت روانی

جز 6 : تقویت مداخلات وقایوی و منابع عرضه خدمات و زیر ساخت راهبرد های سازمانی

(پلان کردن منابع بشری ، مربی گری و اموزش ها ی قبل از خدمت و داخل خدمت ، اموزش های تخصصی، اموزش کارکنان بین السکتوری، نظارت خدمات و کارکنان مداخلات، انکشاف زیر بنا ها)

⇐ **راهبرد استراتیژیک 6.1 پلان کردن منابع بشری**

خدمات صحت روانی در مجموعه خدمات صحی اسای شامل شده است، مجموعه خدمات صحی اساسی از یک حلقه خدمات محدودی را در بر گرفته که بیشتر توسط تسهیلات صحی ثابت عرضه میگردد. از انجائیکه خدمات صحت روانی توسعه یافت توقعات جامعه ازدیاد یافت، سیستم صحی فشار قابل توجهی را تجربه خواهد کرد تا کارمندان متجرب را فراهم کند . یکی از اولویت های بلند استراتیژی ملی انکشاف یک پلان متوسط مدت برای اطمینان از مهیا بودن شمار کارکنان ماهر صحت روانی برای عرضه خدمات در تمام سطوح خدمات صحی میباشد.

کارمندان شامل کارکنان صحی جامعه، مشاورین روانی-اجتماعی، نرس ها و متخصصین طب روانی جمع مدیران صحت روانی خواهد بود. یک انستیتوت ملی صحت روانی پیوند با شفاخانه صحت روانی در کابل تاسیس خواهد شد

اقدامات کلیدی

- بروز ساختن ارزیابی نیاز ها ی منابع بشری صحت روانی
- انکشاف یک چارچوب پلانی برای تطبیق اموزش ها

⇐ **راهبرد استراتیژیک 6.2 اموزش های قبل از خدمات و داخل خدمات، مربی و ناصح**

دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد از طریق ساختار های بین السکتوری بشمول وزارت خانه ها، دیپارتمنت های اموزشی، پولیس و خدمات اصلاحی، و سیس با گروپ های کاری گرد امده کار خواهد کرد تا از تهیه دوامدار کارکنان در خور و اموزش دیده صحت روانی برای فراهم نمودن خدمات در تمام سطوح اطمینان حاصل شود

از ادغام صحت روانی در نصاب درسی فاکولته طب، مکتب نرسنگ و فاکولته روانشناسی/ تربیتی از طریق بازنگری نصاب های درسی و جلسات کار عملی اطمینان حاصل خواهد شد. این فعالیت ها در در پیوست با ریاست منابع بشری و قرار گرفتن ان در استراتیژی و پلان کاری استراتیژی ملی منابع بشری وزارت صحت عامه رویدست گرفته خواهد شد

اقدامات کلیدی

- تاسیس یک ساختار بین السکتوری که توسط دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد تشکیل میشود. دیپارتمنت های منابع بشری وزارت صحت عامه، وزارت خانه ها، دیپارتمنت های اموزشی، پولیس و خدمات اصلاحی (این گروپ اطمینان حاصل خواهد کرد که کارکنان مناسب صحت روانی برای عرضه خدمات صحت روانی در تمام سطوح خدمات صحی مهیا است)
- ادغام فعالیت های ساختاریکه دربالا ذکر شد در استراتیژی ملی و پلان کاری منابع بشری
- ادغام و ارتقای جز صحت روانی در نصاب های فاکولته طب ، مکتب نرسنگ و فاکولته روان شناسی/تربیتی و امور اجتماعی
- عیار نمودن نصاب درسی روانشناسی و روانشناسی کلنیکی به مارکیت صحی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 6.3 اموزش های اختصاصی**

آموزش تخصصی: دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد با وزارت تحصیلات عالی برای شناسایی نیاز های اموزشی، تعلیمی و انکشافی کار خواهد کرد. و این در بر گیرنده پروگرام اکمال و تخصص طب روانی و آموزش های بعد از فراغت در روانشناسی کلنیکی، نرسنگ روانی، مشاوره روانی-اجتماعی و کارمند اجتماعی طب روانی میباشند . دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد با وزارت تحصیلات عالی کار خواهد کرد تا این بخش ها را در داخل افغانستان سرمایه گذاری و وارسی نماید که ارزش عرضه خدمات را افزود خواهد کرد

اقدامات کلیدی

- ارزیابی برای شناسایی نیاز های آموزشی، تعلیمی و انکشافی برای متخصصین در ساحه صحت روانی(ارزیابی توسط دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد همراه با وزارت تحصیلات عالی) انجام خواهد شد
- نصاب اکمال و تخصص برای اموزش روانشناسان کلنیکی/روانشناسی، کارمند اجتماعی صحت روانی، نرسنگ روانی، متخصصین طب روانی و مدیران صحت روانی ارتقا خواهد یافت
- پروگرام بعد از فراغت برای تخصص طب روانی ، کارمندان اجتماعی، روانشناسان کلنیکی و نرسنگ روانی تاسیس خواهد گردید

⇐ **راهبرد استراتیژیک 6.4 نظارت کارکنان صحت روانی،** (وزارت صحت عامه و بخش حمایت کننده)

با در نظرداشت تقاضا برای عرضه خدمات صحت روانی، حمایت دوامدار، نظارت، اموزش و تعلیمات ضروری میباشند. دیپارتمنت صحت روانی وسو استفاده مواد اطمینان حاصل خواهد نمود که حمایت های لازم برای تمام کارمندان شامل هردو بخش عامه و خصوصی که خدمات صحت روانی را عرضه مینمایند فراهم کرده است.

اقدامات کلیدی

- بازنگری/ ارتقای ابزار نظارت
- نظارت منظم عرضه کنندگان خدمات صحت روانی در سکتور های عامه و خصوصی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 6.5 انشکاف زیر ساخت ها**

انکشاف زیر ساخت ها: به ارتباط ساختن یک پروگرام مکمل صحت روانی برای افغانستان، زیر ساخت ها برای حمایت مراقبت و تداوی در تمام سطوح سیستم صحی باید انکشاف یابد.

با در نظر داشت محدودیت ظرفیت و جوه مالی، انشکاف زیر ساخت های جامع تحلیل های مزید نیاز ها را در یک مرحله راهبردی ایجاب مینماید

اقدامات کلیدی

- انکشاف پلان برای بهبود زیر ساخت های خدمات صحت روانی
- تحلیل نیاز های برای زیر ساخت های صحت روانی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 6.6 حمایت برای انستیتوت علوم صحی غضنفر، دیپارتمنت مشاوره امور اجتماعی صحت**

برای تسهیل تاسیس دیپارتمنت مشاوره امور اجتماعی صحت (HSC) در انستیتوت علوم صحی غضنفر دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد وزارت صحت عامه حمایت فراهم خواهد نمود تا نصاب درسی ان بازنگری شده و مواد اموزشی و جلسات عملی برای محصلین انکشاف مییابد

اقدامات کلیدی

- بروز سازی نصاب درسی مشاوره اجتماعی صحت
- حمایت انستیتوت علوم صحی غضنفر در انکشاف مواد اموزشی مشاوره اجتماعی صحت
- حمایت برای طرحریزی کار های عملی محصلین در تسهیلات صحی
- حمایت جلسات کار های عملی برای محصلین مشاوره اجتماعی صحت

جز 7 : مداخلات عاجل صحت روانی

مصایب طبیعی مانند سیلاب، زلزله، زمین لغزه و غیره و اضطرار های انسانی مانند حملات انتحاری، انفجار ماین ها، حملات گروهی، بمبارد هوایی و غیره بطور مکرر در کشور واقع میشوند.

هیچ پروگرام اضطراری برای مداخلات صحت روانی در افغانستان وجود ندارد.

⇐ **راهبرد استراتیژیک 7.1 تقویت حمایت های کمک های اولیه روانی**

کمک های اولیه روانی مداخلات ارزشمندی در پاسخ به حالات اضطراری توسط داوطلبان و جامعه تا زمانیکه مداخلات مسلکی مهیا میگردد میباشد. کمک های اولیه برای قربانیان سیلاب و حملات تروریستی در سراسر کشور ضرورت است

اقدامات کلیدی

- پلانگذاری اموزش های کمک های اولیه برای داوطلبان
- ادغام کمک های اولیه در اموزش های داوطلبان جمعیت افعانی سره میاشت
- ادغام کمک های اولیه روانی در برنامه های سطح جامعه

- دخیل ساختن جوامع در کمک های اولیه روانی

⇐ **راهبرد استراتیژیک 7.2 مشاوره روانی-اجتماعی اضطراری**

مشاوره روانی- اجتماعی اضطراری یک مداخله مهم به تعقیب مرحله نخستین رهایی از مصایب خصوصا افراد دارای اختلالات روانی و انانیکه توسط از مصایب متاثر شده اند. مداخلات بالای توانمند سازی کارمندان متوسط صحی میباشد.

اقدامات کلیدی

- توسعه مشاوره روانی-اجتماعی عاجل در صحت روانی از طریق سطوح مراقبت های صحی اساسی
- ایجاد مسیر های رجعت دهی برای مشاوره روانی-اجتماعی اضطراری
- دخیل ساختن دفاترامداد رسانی در مشاوره روانی-اجتماعی اضطراری

⇐ **راهبرد استراتیژیک 7.3 پلان گذاری منابع بشری برای حالات اضطراری صحت روانی**

با در نظر داشت وسعتافات طبیعی مانند سیلاب، زلزله، زمین لغزه و غیره و حالات اضطراری انسانی مانند انفجارات، حملات گروهی، بمبارد مان هوایی و غیره در کشور نیاز مبرم برای شکل بندی مداخلات اضطراری صحت روانی وجود دارد. و نیاز برای انکشاف منابع در حالات اضطراری صحت روانی وجود دارد

اقدامات کلیدی

- ارزیابی نیاز ها برای منابع بشری در حالات اضطراری
- داخل ساختن مداخلات روانشناختی در بسته های حالات اضطرار
- پلان گذاری انکشاف منابع بشری
- آموزش کارمندان اساسی در ولایات منتخب
- شامل ساختن حالات اضطراری صحت روانی در اموزش های صحت روانی

چارچوب تطبیقی

برای اطمینان از تطبیق کامل و نتایج پایدار استراتیژی، تمرکز بالای ساختن یک بنیاد قوی برای توسعه خدمات صحت روانی و هماهنگی میان سطوح مختلف عرضه خدمات لازمی است

اساسات رهنمودی

- برای اطمینان از داشتن نقش فعال افراد دارای اختلالات روانی و خانواده هایشان در انکشاف ، بررسی و ارزیابی خدمات
- برای شناسایی، رعایت و ارتقای حقوق افراد دارای اختلالات روانی، بشمول حق تصمیم و دادن رضایت به مداخلات صحی

- برای رعایت و فهم تنوع
- در نظر داشتن قضایای مربوط به جندر برای اطمینان از عملکرد های غیر تبعیض امیز و مبذول داشتن توجه خاص به توانمند ساختن زنان و دختران
- برای ارتقای اشتراک مساعی میان جامعه مدنی، حکومت، معارف ، سکتور خصوصی و موسسات مذهبی و سازمان ها برای ارتقای ادغام موثر افراد دارای اختلالات روانی و روانشناختی
- برای ارتقای دسترسی جغرافیایی و فزیکی در تمام موسسات و تسهیلات صحی وزارت صحت عامه و دسترسی به معلومات واضح .

راهبرد موسساتی

صحت روانی منحیث یک اولویت ملی در مجموعه خدمت صحی اساسی شناسایی و ادغام شده است. نیاز خواهد بود تا سایر مداخلات صحت روانی شامل خدمات جامعه و خدمات برای گروه های خاص، در سیستم رجعت دهی جهت راه یابی مستفدین مراقبت های صحت روانی به خدمات یکپارچه و ممتد ادغام شوند

چارچوب کاری موسساتی

تطبیق موثر و پایدار استراتیژی ملی صحت روانی ایجاب یک چارچوب کاری که سیستم ها، نقش ها، مسوولیت ها و مشارکت ها ی صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی را بطور موثر موسساتی ساخته و بهم وصل میکند مینماید. این باید بطور دوامدار و کامل در مراقبت های صحی اساسی که بنیاد سیستم مراقبت های صحی افغنستان را تشکیل میدهد مدغم شود

سطح مراقبت های صحی اولیه (مجموعه خدمات صحی اساسی)

مجموعه خدمات صحی اساسی خدمات ابتدایی صحت روانی را در سطح جامعه عرضه مینماید. ، کمپاین های ارتقا و وقایه و اندکی مداخلات ابتدایی صحی از طریق یک شبکه ای از کارکنان صحی راه اندازی شده و این مراقبت ها اکثرا نخستین سطح داخل شدن افراد دارای اختلالات روانی که در جستجوی کمک میباشند را تشکیل میدهد

سطح ولسوالی/ سطح مراقبت های صحی دومی

شفاخانه ولسوالی جایست که یونت های سراپا و داخل بستر صحت روانی باید مهیا باشند. و این مانند گردن بوتل برای صحت روانی است. یا سطح ولسوالی توسط اداره دولتی و یا وزارت وزارت صحت عامه بسیار خوب تعریف نشده . نقش مسوول ولسوالی تحت مرور است. این نقش در تسهیل تشریک مساعی بین السکتوری حمایت خدمات صحت روانی باید در اتصال با نقش بازرسی و احتمالا وساطت در مورد هر قضیه یا بیشتر یا یک شکایت رسمی که ممکن از ساحه مسوولیت مناطق جغرافیایی مسوول صحی ولسوالی صورت بگیرد باید در نظر گرفته شود. مسوول صحی ولسوالی باید ظرفیت کافی و لایحه وظایف جهت براورده ساختن این وظایف پیشنهادی داشته باشد.

درین سطح است که میتواند تعامل با زندانها، سکتور خصوصی و خدمات پاسخگوی حالات اضطرار تسهیل شود. هر نوع فعالیت مسوول صحی ولسوالی در ارتباط با بررسی یا تسهیل ابتکارات بین السکتوری صحت روانی تحت کنترول کلی نظارتی ریاست صحت عامه ولایتی صحت روانی و دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد قرارخواهد گرفت

مراقبت های ثالثی- شفاخانه های ولایتی و حوزوی

خدمات صحت روانی و مشاوره روانی اجتماعی باید در شفاخانه های ولایتی و حوزوی همانطوریکه در بسته خدمات صحی شفاخانه ای تعریف شده عرضه شوند. و صحت روانی منحیث یک اولویت در مجموعه خدمات صحی شفاخانه ای بازنگری شده واضح ساخته شده؛

یک بازنگری در قسمت کارکنان صحت روانی درین سطح ممکن ایجاب کند تا پایداری انرا اطمینان ببخشد

بروز ساختن استراتیژی ملی صحت روانی جهت ازدیاد منابع بشری، بهبود کیفیت مدیریت و بررسی و ساختار ظرفیت بسته خدمات صحی شفاخانه ای جهت عرضه خدمات بهتر صحت روانی عندالموقع صورت میگیرد.

تقویت مسوول صحت روانی ریاست صحت عامه ولایتی سیستم نظارت و بررسی خدمات صحت روانی را تقویت خواهد نمود. ریاست صحت عامه ولایتی به حمایت دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد پلان های استراتیژیک خویش را جهت چگونگی اطمینان از عرضه موثر خدمات صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی در سطوح ولایتی خواهند ساخت

سطح ملی

ریاست عمومی طب وقایوی و کنترول امراض استراتیژی را نظارت خواهد نمود و دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد در هماهنگی با شرکای کاری برای تطبیق آن مسوولیت خواهد گرفت. دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد از طریق مجالس منظم کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی اطمینان حاصل خواهد کرد که استراتیژی ملی تغیرات مشتق شده از دریاف های ریسرچ، گذارش های بررسی، بحث های آگاهانه معلوماتی، تعیرات وسیع پالیسی های دولتی و پیشرفت ها در مراقبت های کلنیکی و پروتوکول های تداوی را بازتاب خواهد داد،

دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد با استفاده از هر وسیله و نمونه های قابل دسترس جهت پخش معلومات مرتبط به تطبیق استراتیژیک اطمینان حاصل خواهد کرد. دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد ممکن از وقتی تا بوقت دیگرگروپ های تک کاره یا سایر دیپارتمنت های وزارت صحت عامه و سازمانهای را که لازم استند بخاطر وظایف خاص تشکیل خواهد داد.

هماهنگی و مشارکت

میکانیزم های هماهنگی

هماهنگی نقش حیاتی در تطبیق هر برنامه مخصوصا تطبیق استراتیژی ملی صحت روانی بازی مینماید.

هماهنگی در بسیج نمودن منابع از سکتور های دیگر و تشویق انها برای اقدامات متقضی جهت بهبود خدمات صحت روانی کمک خواهد کرد. میکانیزم های ذیل توسط استراتیژی در سطوح مختلف و بخاطر اهداف مختلف پیشنهاد شده اند:

- مجالس دست اندر کاران (مکانیزم هماهنگی ملی)
- کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی(تشریک مساعی بین السکتوری)
- جلسات کاری گروپ فرعی (جلسات مداخلات و کاردگی های خوب)
- مجالس بین السکتوری حوزوی و ولایتی در مورد تطبیق استراتیژی ملی صحت روانی در سطوح ولایتی و حوزوی
- ورکشاپ های سالانه ارزیابی و بررسی

کمیته تخنیکی و هماهنگی صحات روانی

کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی برای اطمینان از هماهنگی و همکاری میان شرکای مختلف زیدخل در عرضه خدمات صحت روانی تشکیل شده است .

اهداف کمیته در برگیرنده اطمینان از اینکه تضاعف تلاشها و ضیاع منابع وجود نداشته و اطمینان از اینکه تمام شرکا بسوی هدف توافق شده در پالیسیها کار میکنند، میباشد.

این کمیته تطبیق استراتیژیِ ملی صحت روانی را از طریق تبادل معلومات، فراهم نمودن وارسی برای پلان های توحیدی و فعالیت های صحت روانی و بررسی پیشرفت ها در قبال اهداف کمک خواهد کرد.

این کمیته فعالیت ها را گذارش داده و به وزارت صحت عامه سفارشات تهییه خواهد کرد

رهبری کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی توسط دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد وزارت صحت عامه درسطح مرکزی و مسوول صحت روانی ولایتی در سطح ولایات صورت خواهد گرفت

ارتباطات مشاوره بین السکتوری –بین الوزارتی

ارتباطات مشاوره بین السکتوری

دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد مجالس منظم را با امریت کمک ها و خدمات بلا عوض، مدیریت سیستم معلومات صحی ، نمایندگان صحت عامه ولایتی، انستیتوت علوم صحی غضنفر، موسسات ملی و بین المللی تطبیق کننده خدمات صحی، همچنان ازتباطات منظم با دیپارتمنت های مختلفه داخل وزارت صحت عامه، تطبیق کنندگان مجموعه خدمات صحی اساسی ومجموعه خدمات صحی شفاخانه ای و سایر دست اندر کاران از طریق توزیع جراید و شیت های حقایق راه اندازی خواهد نمود.

همچنان دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد درجلسات دیپارتمنت های وزارت صحت عامه اشتراک نموده و با نمایندگان ریاست های صحت عامه ولایتی حینیکه به ولایت سفر میکند یا در مرکز ملاقات خواهد نمود.

به کارکنان بلند رتبه وزارت صحت عامه در مورد صحت روانی و خدمات روانی-اجتماعی توضیحات منظم و خلاصه ارایه خواهد داد که میتواند زمینه های بهتر تفاهم را برای سود و اهمیت ادغام صحت روانی توسط تمام تطبیق کنندگان مجموعه خدمات صحی اساسی و شفاخانه ای ارتقا داده و اطمینان حاصل میکند که سرمایه گذاری مناسب برای صحت روانی مهیا گردانیده شده است. همچنان دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد به فعالیت های ارتباطی وزارت صحت عامه مانند فعالیت های رسانه ها، جراید، گذارشات ربع وار و سالانه نظریات فراهم خواهند نمود

مشارکت فرا سکتوری در وزارت صحت عامه

دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد(MH&SAD)

دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد در انکشاف وعرضه خدمات/حمایت های صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی برای افراد دارای اختلالات روانی همکاری مینماید. همچنان ارتباط و تشریک

مساعی در سطح ریاست های صحت عامه ولایتی برای اطمینان از عرضه خدمات جهت استفاده موثر از منابع تحکیم خواهد شد.

امریت خدمات و کمک های بلاعوض (GCMU)

امریت خدمات و کمک های بلاعوض پلان ادغام مالی ومدیریتی داد خواهی و معلومات خدمات صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی ارتقا خواهد داد. همکاری ایجاب مینماید نزدیک با امریت خدمات و کمک های بلاعوض برای بررسی و نظارت کیفیت خدمات صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی، ارزیابی نیاز ها و پوشش صحت روانی صورت بگیرد

دیپارتمنت بررسی و ارزیابی (M&E)

دیپارتمنت بررسی و ارزیابی در انکشاف سیستم روزمره بررسی و ارزیابی و در مطابقت با مقررات عمومی وزارت صحت عامه معاونت میکند. دیپارتمنت صحت روانی باید همکاری دوامدار و تبادله معلومات با این دیپارتمنت را تامین نماید، و اطمینان حاصل کند که خدمات صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی به اندازه کافی بازتاب یافته.

دیپارتمنت منابع بشری (HRD)

دیپارتمنت منابع بشری، وزارت صحت عامه را از شناسایی افراد مسلکی صحت روانی و شامل ساختن کارشناسان مسلکی صحت روانی در تشکیل وزارت صحت عامه و مجموعه خدمات صحی اساسی و خدمات صحی اساسی شفاخانه ای اطمینان مینماید. همچنان ایجاب مینماید هماهنگی نزدیک برای پیگیری اموزش و تعلیمات متداوم مسلکی در میان کارشناسان صحت روانی وجود داشته باشد

دیپارتمنت پالیسی و پلان (DGPP)

دیپارتمنت پالیسی و پلان انکشاف استراتیژی را حمایت میکند، و اطمینان حاصل میکند که استراتیژی ملی صحت روانی در مطابقت به پالیسی ، استراتیژی ملی صحی و نیازمندی های وزارت صحت عامه قرار دارد. همچنان دیپارتمنت پالیسی و پلان اطمینان حاصل مینماید که خدمات صحت روانی و مشاوره روانی-اجتماعی ساحه اولویت در میان انکشاف پالیسی ها و استراتیژی های کلیدی وزارت صحت عامه باقی خواهد ماند.

دیپارتمنت مراقبت های صحی مبتنی بر جامعه (CBHC)

دیپارتمنت مراقبت های صحی مبتنی بر جامعه مسوولیت کارمندان صحی جامعه را داشته که انها خدمات و مراقبت های ابتدایی را فراهم نموده و با جامعه برای بهبود و تشویق سبک زندگی سالم مردم کار میکنند . این دیپارتمنت کلیدی برای هماهنگی اگاهی و کمپاین های مرتبط با اختلالات روانی و روانشناختی قابل وقایه و همچنان برای بهبود دسترسی زنان واطفال دارای اختلالات صحت روانی و روانشناختی به خدمات صحی میباشد

انستیتوت علوم صحی غضنفر (GIHS)

انستیتوت علوم صحی غضنفر مسوولیت انکشاف نصاب و تضمین کیفیت اموزش حرفه امور اجتماعی را دارا میباشد. انستیتوت علوم صحی حوزوی مسوولیت اموزش های حوزوی حرفه امور اجتماعی را دارا میباشند. همچنان تاسیس دیپارتمنت امور اجتماعی صحت (HSC) در انستیتوت علوم صحی غضنفر رول مهمی درتطبیق استراتیژی داشته وبه این ترتیب هماهنگی نزدیک با دیپارتمنت صحت روانی وسو استفاده مواد را انکشاف بدهد

سایر دیپارتمنت های وزارت صحت عامه

سیستم مدیریت معلومات صحی ، صحت باروری اطفال و نو جوانان و دیپارتمنت جندر

شرکای دیگر

اتحادیه اروپا

اتحادیه اروپا (EU) متعهد به حمایت تخنیکی وزارت صحت عامه میباشد. اتحادیه اروپا پروژه های صحت روانی بشمول سروی ملی صحت روانی که در سال 2017 راه اندازی شد و اموزش مشاورین روانی-اجتماعی را حمایت نموده است.

همچنان اتحادیه اروپا تطبیق مجموعه خدمات صحی اساسی و مجموعه خدمات صحی شفاخانه ای (SEHAT) را حمایت نموده است. اتحادیه اروپا نقش خاص و هدفمندانه در تمامی معاونت ها به سکتور صحت روانی در کشور را بازی خواهد کرد.

این انکشاف استراتیژی ملی صحت روانی به هدف تقویت استراتیژی های عملیاتی جهت تسهیل تطبیق خدمات صحت روانی در مجموعه خدمات صحی اساسی و خدمات صحی اساسی شفاخانه ای را حمایت خواهد کرد

معاونت های تخنیکی اتحادیه اروپا انکشاف ظرفیت کارمندان دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد را حمایت خواهد کردو با طرف ملی تشریک مساعی نزدیک خواهد داشت.

سازمان صحی جهان (WHO)

سازمان صحی جهان جهت ارتقای تطبیق برنامه عمل جهانی صحت روانی 2014-2021 به افغانستان معاونت مینماید. سازمان صحی جهان معاونت تخنیکی، وجوه مالی و حمایت براه انداختن کمپاین های اگاهی در همکاری با نزدیک با دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد را فراهم مینماید

سفارت جرمنی (GE)

سفارت جرمنی در حمایت عودت کنندگان از اروپا و همچنان تهییه حمایت برای پروژه ای فرهنگی که سروکار شان با مسایل ارتقا و وقایه در صحت روانی است دخیل است

فتر صندوق سازمان ملل برای خانواده و نفوس (UNFPA)

دفتر صندوق سازمان ملل برای خانواده و نفوس اموزش های مشاوره روانی –اجتماعی را جهت مقابله با خشونت های مبتنی بر جندر در مراکز حمایت خانواده و سیستم صحی حمایت میکند

بانک جهانی /اداره انکشافی ایالات متحده امریکا

بانک جهانی /اداره انکشافی ایالات متحده امریکا همراه با اتحادیه اروپا تطبیق مجموعه خدمات صحی اساسی و مجموعه خدمات صحی اساسی شفاخانه ای را حمایت مینمایند، همچنان بهبود کیفیت خدمات صحت روانی در شفاخانه صحت روانی کابل را از طریق پروژه SEHAT کمک کرده اند

تطبیق پلانهای عمل

استراتیژی ملی صحت روانی 2019-2023 مطابق پلان عملیاتی که با اقدامات بالخاصه، اهداف، وبازیگران مسوول بر اساس اولویت و میسر بودن منابع انکشاف خواهد یافت تطبیق خواهد شد.

این پلان عملیاتی به پلان های سالانه تقسیم خواهد شد که سالانه به دیپارتمنت مراقبت های صحی اولیه و کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی گذارش خواهد شد.

تخمین گذاری مالی این پلان محاسبه و منابع برای ان شناسایی خواهد شد. دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد پلان های ولایتی رادر یک پلان ملی صحت روانی توحید خواهد نمود. دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد ریاست های صحت عامه های ولایات را در قسمت تطبیق اولویت های صحت روانی حمایت خواهد کرد

برای اندازه گیری پیشرفت تطبیق استراتیژی یک چارچوب کاری بررسی انکشاف داده خواهد شد. همچنان بررسی برای دست اندر کاران انفرادی اجازه خواهد داد تا عملکرد های خود را به ارتباط اقداماتی که در ان زیدخیل بوده اند پیگیری نمایند که اساسی برای اصلاح اقدامات جهت بهبود موثریت انها خواهد بود

بررسی و ارزیابی

جهت پیگیری پیشرفت بسوی مرام استراتیژیک انتخاب شده، نتایج و برون داد ها ، پالیسی بررسی و ارزیابی وزارت صحت عامه روی اهمیت و مسوولیت نقش رهبری کننده ان جهت وارسی ابتکارات صحت عامه تاکید دارد، همچنان تمرکز روی بررسی و ارزیابی مبتنی بر نتیاج که بالای هردو : دستاورد های پیگیری تطبیق برون داد ها است خواهد بود.

چارچوب کاری بررسی و ارزیابی استراتیژی ملی صحت روانی روی مجموعه ای از ابتکارات مبتنی بر شواهد استوار خواهد بود. اهداف بررسی شامل:

- بررسی و ارزیابی خدمات صحی و تاثیرات ان بالای افراد دارای اختلالات روانی و روانشناختی
- فراهم نمودن خوبترین معلومات قابل استفاده در مورد اندیکاتورهای اولویت
- فراهم نمودن ارقام و معلومات مرتبط و با کیفیت بالا در مورد اجراات سیستم صحی
- هماهنگ نمودن و طرح استفاده از سیستم وپلان های بررسی و ارزیابی در وزارت صحت عامه (ادغام سیستم)

دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده یک چارچوب کاری را با تعریف نقش و مسوولیت ها، ضمنا زمان بندی و بودجه و همچنان یک کسی را برای بررسی و ارزیابی تعیین خواهد کرد. پلان کاری سالانه به تطبیق راهنما خواهد بود جائیکه نتایج متوقعه واضحا تعریف شده و اندیکاتور های قابل پیمایش پیگیری خواهد شد. دیپارتمنت صحت روانی وسو استفاده مواد مجموعه اندیکاتور های زیر را سفارش نموده است که با تشریک مساعی شرکاری کاری و حمایت دیپارتمنت بررسی و ارزیابی جائیکه موثریت اقدامات را بشکل دوره ای از طریق تحلیل گذارش ها و انکشافات ارزیابی های میان مدت دیپارتمنت صحت روانی و سو استفاده مواد ارزیابی خواهد کرد پیگیری خواهد شد.

1. تعداد مردمیکه به تسهیلات صحی خدمات صحت روانی دسترسی دارند.
2. فیصدی مراجعین درارای اختلالات معمول روانی
3. فیصدی مراجعین صحت روانی که به بیرون رجعت داده شده اند
4. فیصدی مراجعین صحت روانی که به داخل رجعت داده شده اند
5. تناسب کارمندان مجموعه مراقبت های صحی اساسی که در تسهیلات صحی اموزش صحت روانی دریافت نموده اند (یا ولایات)
6. تناسب کارمندان تسهیلات صحی مجموعه خدمات صحی اساسی شفاخانه ای که در تسهیلات صحی اموزش صحت روانی دریافت نموده اند (یا ولایات)
7. تعداد تسهیلات صحی که خدمات سو استفاده مواد بشمول سم زدایی را عرضه مینمایند
8. تعداد تسهیلات صحی که جلسات اگاهی دهی صحت روانی را فراهم میکنند
9. مهیا بودن خدمات مشاوره روانی –اجتماعی در تسهیلات صحی
10. تعداد مجالس کمیته های تخنیکی و هماهنگی صحت روانی که تطبیق استراتیژی ملی صحت روانی را

وارسی مینمایند
11. تعداد مطالعاتی که طی سال گذشته در بخش صحت روانی انجام شده
12. مهیا بودن نصاب برای اموزش تخصصی صحت روانی مجموعه خدمات صحی اساسی شفاخانه ای
13. تعداد متخصصین طب روانی ایکه برای مجموعه خدمات صحی اساسی شفاخانه ای اموزش دیده اند
14. تعداد کارمندان ملی صحت روانی که هر 6 ماه ارزیابی شده اند
15. تعداد مراجعینیکه مشاوره روانی-اجتماعی را دریافت نموده اند
16. فیصدی تسهیلات صحی با ستاک آوت آمی تریپتیلین/ فلوکسیتین
17. تعداد تسهیلات صحی دارای مواد تعلیماتی،اموزشی و ارتباطی
18. تعداد مراکز صحی ایکه وافعات صحت روانی را شناسایی مینمایند
19. تعداد تسهیلات صحی ایکه تداوی (طبی و روانی-اجتماعی) و پیگیری را فراهم مینمایند
20. تعداد واقعات خودکشی در >= 18 سال ذکور
21. تعداد واقعات خودکشی در >= 18 سال اناث
22. تعداد شفاخانه هایکه حد اقل یک متخصص طب روانی دارند
23. تعداد کارمندان یونت های طب روانی اموزش های تعقیبی دریافت نموده اند
24. تعداد مکاتب دارای برنامه های صحت روانی

مرور وسطی و نهایی

این استراتیژی همه سالانه از طریق بررسی پیشرفت اندیکاتورها و شناسایی ضعف ها و خلا ها مرور خواهد شد. اندیکاتور های کلیدی برای رهنمایی پروسه مرور سازماندهی شده و هماهنگ شده توسط کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی که کارشناسی مناسب برای هداف را ترسیم میکند انکشاف داده خواهد شد. و مطابق ان کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی براساس پیشرفت در جاهایکه لازم باشد اولویت بندی های دوباره و سمت دهی دوباره را خاطر نشان خواهد نمود. وزارت صحت عامه تحت رهنمایی ریاست پلان و پالیسی برای یک مرور مستقل میان مدت را بعد از 2 سال فراهم خواهد نمود.

ضمایم

ضمیمه 1:

دست اندر کاران صحت روانی

A. وزارت صحت عامه

1. ریاست پلان و پالیسی
2. ریاست عمومی طب وقایه و کنترول امراض
3. ریاست عمومی طب معالجوی
4. ریاست عمومی منابه بشری
5. دیپارتمنت پلان
6. تقویت سیستم صحی و هماهنگی مساعدت ها
7. دیپارتمنت جندر
8. دیپارتمنت مراقبت های اولیه
9. دیپارتمنت امراض غیر ساری

10. دیپارتمنت امراض ساری
11. دیپارتمنت HIV
12. دیپارتمنت صحت اطفال و نوجوانان
13. دیپارتمنت صحت باروری
14. دیپارتمنت خدمات صحی مبتنی بر جامعه
15. دیپارتمنت معلولیت و بازتوانایی
16. دیپارتمنت پاسخ به حالات اضطراری
17. دیپارتمنت کاهش تقاضای مواد مخدر
18. دیپارتمنت تغذی عامه
19. دیپارتمنت صحت روانی

B. پوهنتون ها/ موسسات اکادیمیک:

1. پوهنتون طبی کابل(دیپارتمنت روان شناسی و عصبی –روانی)
2. انجمن روان شناسان
3. انجمن متخصصین طب روانی

C. نمایندگی های سازمان ملل متحد

1. سازمان صحی جهان WHO
2. صندوق سازمان ملل برای اطفال UNICEF
3. دفتر سازمان ملل برای جرایم و دوا UNODC
4. دفتر سازمان ملل UNMAS
5. دفتر سازمان ملل برای معیت و نفوس UNFPA
6. دفتر سازمان ملل برای خانم هاUNWOMEN

D. شرکای انکشاف بین المللی

1. اتحادیه اروپا
2. اداره انکشافی ایالات متحده امریکا
3. بانک جهانی
4. سفارت جرمنی
5. خدمات بین المللی GIZ

E. اعضای کمیته تخنیکی و هماهنگی صحت روانی:

F. موسسات و سازمانهای دیگریکه در فراهم نمودن خدمات صحت روانی دخیل استند

1. مئسسه شبکه صحی HN-TPO
2. موسسه بین المللی روانی-اجتماعی IPSO

3. سازمان اموزش صحی اجتماعی تابش TABISH
4. هیات معاونت بین المللی IMC
5. ماموریت معاونت بین المللی IAM
6. میدیکا افغانستان MA
7. همبستگی زنان برای عدالت FSJO
8. موسسه پارسا PARSA
9. موسسه انکشاف روانی-اجتماعی فکر FPOD قبلا FPRO
10. شبکه انکشافی آغا خان AKDN
11. سازمان انکشاف صحت نوجوانان YHDO

G. نهاد های جامعه مدنی بشمول انجمن مستفدین و خانواده های مریضان

H. وزارت خانه های سکتوری

1. وزارت امور داخله
2. وزارت حج، اوقاف و امور مذهبی
3. وزارت کار و امور اجتماعی
4. وزارت امور زنان
5. وزارت مبارزه علیه مواد مخدر
6. وزارت معارف
7. وزارت تحصیلات عالی
8. وزارت عدلیه

I. نمایندگان شفاخانه های نظامی